SF '87 PARADOX

NOTE LA UN CADRU DE REFERINȚĂ ÎN ANTICIPAȚIE

1. Pornind de la constatarea că fenomenele artistice trebuie să excludă posibilitatea închiderii în definiții (vezi un exemplu la îndemînă, cel al lui Călinescu din *Estetica poeziei*) cînd această închistare duce la canon și dogmă, la un manierism cuminte și steril (în cazul cel mai fericit) și la o producție de serie ce iese de sub rigorile artei, e limpede că nu o definiție trebuie căutată Anticipației, ci de a se încerca delimitarea cadrului, domeniului de referință în care se înscrie.

„Orice fenomen își are cadrul său de referință în afara căruia devine de nerecunoscut" (A. Marino *Hermeneutica lui M. Eliade)* însă acest spațiu nu trebuie absolutizat, sau mai rău, substituit definiției. Acesta va avea întotdeauna laturi obscure care însă se vor putea aproxima.

2. Pentru a vedea care sînt cîteva din principalele trăsături ale domeniului de referință al Anticipației și implicit, limitele aproximative în care se înscrie, va trebui să facem apel la cîteva din disciplinele ce întregesc existența umană. Notele noastre vor face referire la istorie, mitologie, psihologie, sociologie.

3. Istoria interesează Anticipația din direcția criticii tematice. În conformitate cu aceasta putem urmări diacronic o serie de motive și teme cu carieră și în S.F. Putem astfel preciza contribuția acestora la fundamentarea cadrului anticipativ.

Un exemplu îl oferă evoluția temei Golemului Kabalei. Nespecifică S.F.-ului dacă ar fi să o privim sincronic ca temă perimată, dispărută odată cu condițiile și societatea care au impus-o, istoric elementele ei pot fi identificate și în Ghilgameș (taurul ceresc) în Homer „fecioare cu totul și cu totul de aur"), iar existența ei și dincolo de înflorirea propriu-zisă de Golem poate fi recunoscută și la romantici (automatul lui Hoffmann) precum și în cîmpul S.F.-ului sub întruchiparea modernă ce poartă numele de robot.

Desigur că la fiecare nivel de afirmare tema îmbracă o serie de forme, se modifică semantic dar păstrează caracteristici ce ne permit să o identificăm.

4. Mitologia oferă satisfacția identificării de teme, motive, situații și cadre specifice acesteia în literatura de Anticipație. Astfel cunoscutul și uzitatul motiv al labirintului (temă mitică prin excelență) a făcut carieră și în S.F. Desigur că narațiunea exploatează de fiecare dată cadre și forme noi pe cînd fondul rămîne același iar, cînd se schimbă și caracteristicile acestuia, ajungîndu-se la identificarea labirintului cu cîmpul problematicii „umanului aflat în situații limită" — (M. Popa — *Forma ca deformare* —) el va intra în slujba literaturii de valoare în general, din care S.F.-ul nu poate fi exclus. Un exemplu este „*Solaris*" a lui Lem.

Interesante din perspectivă mitologică ni se par situațiile și cadrele ei specifice astfel încît majoritatea textelor S.F. (le numim „texte" înțelegînd aici tot ce cuprinde o referire la S.F. fără a spune în mod expres problema calității acestora), deci textele S.F. vor cuprinde o desfășurare mitică. Personajul banal (neinițiat) — drumul — locul și timpul inițierii — doborîrea unor cunoștințe sau drepturi fundamentale, plus trecerea prin stări pînă atunci necunoscute — situația de după inițiere.

5. Sînt evidente pentru orice spirit angajat în cunoașterea modalităților de ființare ale umanului, pentru orice știință culturală preocupată de axiologia imaginarului și neafectată prea des de slăbiciunea indecizie, sînt evidente precizările pe care le aduce arta S.F. în cîmpul psihologiilor, nu întotdeauna aride.

Literatura, arta în general, și-a verificat și își verifică permanent poziția față de psihologie. Intuițiile primei capătă semnificație științifică: lumea psihicului relevată de scriitor este fundamentată de știință. Este cunoscută putința de a suprinde acte de comportament a lui Shakespeare sau Dostoievski, integrate apoi discursului psihanalitic de Freud. Între cele două: artă — psihologie(fiecare cu ramificațiile de rigoare) există un permanent schimb de informație. În acest schimb intuițiile S.F.-ului sînt mai largi și raportul modificat în favoarea artei.

Dacă în cazul artei realiste (o numim convențional „realistă" pentru a o distinge de S.F. sau fantastic) omul, eroul este confruntat cu situații, evenimente, stări care nu depășesc cîmpul experiențelor posibile și pe deplin explicabile (cazurile patologice spre exemplu), în Anticipație omul reacționează în funcție de un contact sau o relație ce depășesc sfera acestor experiențe posibile.

Acest lucru este pe deplin verificabil invocînd chiar lapidar cîteva teme ale literaturii S.F.: contactul între civilizații în timp, spațiile paralele, dublul sau invizibilitatea.

În funcție de acestea autorul de Anticipație este chemat să „creeze", pornind de la cunoștințele și experiențele pe care le are, o nouă psihologie în prelungirea comportamentului de zi cu zi.

6. Aici se impun cîteva precizări. Atît literatura fantastică, cît și cea de Anticipație, reprezintă o „ruptură" în realitate („un scandal, o ruptură, o irumpere insolită, aproape insuportabilă în lumea reală" — R. Caillois — *De la feerie la science fiction)* și în ordinea lumii dar nivelele de apariție a acestei inconsecvențe diferă.

Cel mai des ruperea operată de fantastic se situează în un prim nivel alături de real (realul ca succesiune ordonată, „firească" a evenimentelor) iar miza este un „joc cu frica" (R. Caillois). Este nivelul insolitului, imposibilului, (regulatului care odată produs nu dă naștere regulilor noi, nu le modifică pe cele vechi și nu creează serii, rămînînd adesea izolat, fără schimbări în planul logicii.

În povestirea S.F. evenimentul nu se poate vorbi efectiv de o „rupere"), are loc la un al doilea nivel cunoscut sub denumirea de cadru, univers, decor sau conversație S.F. Acest cadru există de la sine, el este creat și prezentat de autor ca existent și real. Sînt lumile exotice (planete, spații cosmice, jungle luxuriante), civilizații supra sau nedezvoltate tehnologic (roboți, architecturi noi), forțe psihice, posibilitatea călătoriilor în timp etc., toate luate ca un dat de sine stătător. Irealitatea, suprarealitatea, sau în termenii de mai sus un al doilea nivel în care are loc evenimentul cu posibilități de generalizare, putînd crea serii și modifica psihologia umană.

Un exemplu poate fi cel din *Solaris* a lui Lem unde autorul crează un al doilea nivel prin existența de zi cu zi a personajelor, cercetători pe o îndepărtată planetă, cadru violentat de acțiunea imensului creier-ocean.

Activitatea lui Lem nu se reduce la crearea acestui cadru cosmic ce cuprinde evoluția personajului în postura de cercetător, nu se rezumă la a descrie o lume, o ordine luată convențional reală, ci înseamnă rupere în această lume acceptată ca naturală, însă totuși fictivă.

7. Ideea foarte cunoscută și îndelung verificată cum că omul este o ființă socială, că nu poate exista decît în societate unde își poate manifesta personalismul, primește în S.F. nuanțe specifice prin acțiunea de a anticipa, de a imagina un corpus de probleme venite să completeze datele sociologiei cu noi intuiții.

Astfel există în S.F. o serie de texte ce pleacă de la pretextul tematic al societăților viitoare sau al unei societăți posibile.

Se întîmplă uneori ca „măiestria", demersul autorului să se reducă la a imagina aceste societăți (lumi, cadre, spații) de al doilea nivel și care rămîn adesea simple forme goale, fără nimic uman, cadre riguroase unde nu se întîmplă nimic. Aceasta este desigur o extremă radicală respinsă de gîndirea noastră, știut fiind faptul că aceasta nu aprobă, „nu îndrăgește" generalul, abstractul decît participînd ca o persoană „identificare cu absolutul" cum ar spune cineva. Extrema cealaltă ar fi a interiorizării profunde, reliefată în texte „sincere" ale izolării și închiderii în sine, pur subiective, fără putere de a accede în societate spre înțelegere și valorizare. Mai mult decît literatura generală, literatura de Anticipație a reliefat uneori laturi ale societăților oblecțiuni și reci dar goale de orice „vibrație" a omenescului, de vînd în laturile ei bune a știut și știe să găsească calea normală în care dramele societății sînt dramele indivizilor ce o compun și sigur că o societate post-cataclismică, mutilată va fi definită de trăirile și acțiunile supraviețuitorilor și astfel nu în lamentări sterile și izbucniri lacrimogene ci prin descifrarea sensurilor ce se mai nasc aici.

În concluzie aplecarea literaturii S.F. spre conceperea unor societăți altfel decît cele actuale (viitoare, primitive, religioase, fanatice, supradezvoltate, alienate) îmbogățește cîmpul sociologiei.

LUCIAN VASILE SZABO ■

ELEMENTE S. F. ÎN LITERATURA GENERALĂ (I)

Se impun mai întîi cîteva lămuriri în privința titlului de mai sus. Vorbind despre elemente SF *avem în vedere acele teme, motive și idei care, în mod justificat sau nu, au devenit, pentru cei mai mulți cititori, semne sigure, caracteristice ale literaturii numită științifico-fantastică, de anticipație etc. În pofida acestei relații biunivoce, avem surpriza să reîntîlnim componente SF și în afara domeniului ce le-a consacrat și fixat într-un anume fel în conștiința culturală contemporană.*

Titlul conține în mod tacit, și de aceea primejdios, o pre-judecată. Înainte de a fi acceptată sau respinsă, ea trebuie identificată. Sintagma „literatura generală" n-are sens decît în raport cu literatura S.F. și desemnează beletristica ne-S.F., numită și main-stream, literatura „mare" ș.a.m.d. Distincția, valabilă și utilă pînă la un punct, încetează de a mai fi astfel atunci cînd se afirmă existența unei bariere de netrecut între cele două zone, considerîndu-se că deosebirile ar copleși asemănările și punctele comune.

Și o ultimă precizare preliminară: articolul de față nu reprezintă un act de imperialism literar, nu-și propune să anexeze nici direct, nici indirect, mascat, noi teritorii pentru literatura S.F., ci să pună în evidență un binevenit dialog, desfășurat liber, fără constrîngerile diverselor complexe de superioritate ori de inferioritate. Nu vom face profeții asupra relațiilor viitoare dintre cele două arii literare, de altfel destul de artificial delimitate astfel, mai degrabă pentru rațiuni de moment, decît reflectînd o structură reală. Este ceva în genul „echipa x" și „restul lumii". Mai mult, însăși literatura S.F. nu se prezintă unitară, fiind lipsită de o esență comună, indivizibilă. Sînt destule motive să credem că sub cunoscuta denumire generică se grupează cîteva modalități literare, destul de diferite între ele. Desigur, ar fi de dorit să se știe dacă, sau în ce măsură, au o natură comună dar, în stadiul actual al criticii literare aplicate asupra domeniului S.F., asemenea analize sînt destul de timide.

Care este originea elementelor S.F., cum ajung ele în literatura generală? Este vorba doar de o preluare? Deși la prima vedere s-ar putea crede că singura modalitate este transferul, influența livrească, în realitate lucrurile sînt ceva mai complexe, putîndu-se evidenția cel puțin patru căi diferite.

Prima dintre ele în ordine cronologică dezvăluie existența unui proces în sens invers. În mari opere ale literaturii universale, anterioare secolelor XVIII și XIX, apar motive ce se regăsesc azi în literatura S.F. Există încercări de a acredita ideea că acele elemente erau S.F. dintr-un început și nu ar fi devenit astfel de abia în timpurile noastre. Exagerări desigur.

Vom cita și noi, alături de alți comentatori, cîteva versuri din Iliada, în care Homer descrie ciudatele însoțitoare ale lui Hefaistos: „(...) tropăind mărunt îl ajută / Fete durate din aur, dar vii ca fecioarele sieve: / Au deopotrivă cu dînsele minte și glas și tărie / Și-nvățătură la lucru de mînă deprins de la zeine, / Ele se străduie alături de bunul stăpîn care trudnic / Merge și-aproape de Tetis pe tron strălucit se așează." (XVIII, 406—411, trad. G. Murnu). Motivul omului automat („fete durate din aur" — afirmație luată în sensul propriu, nu în cel metaforic

LUCIAN IONICĂ ■

(continuare în pag. a 3-a)

Antologic, Antologie...

Dacă am încerca să convingem o persoană că literatura S.F. merită un loc în rîndurile marii literaturi, îndemnînd-o să citească gama largă a produselor de gen care apar în lume, am reuşi desigur contrariul. Dincolo de povestirile de groază, poliţiste sau erotice, folosite ca leac împotriva insomniilor, anticipaţia sintetizează visurile unei omeniri aflate încă în chinurile facerii unei noi lumi. Ea face parte dintr-un experiment efectuat la scară planetară, pe care doar îl intuim sau îl simţim (aşa cum simte un copil creşterea unui dinte). O dată mai mult ne convinge de acest lucru antologia de faţă : un titlu foarte frumos, o copertă incitantă şi o prezentare a volumului pe care am considerat-o ca un act de credinţă faţă de gen. Emoţionantă această pledoarie a lui Alexandru Mironov pentru ceea ce este mai pur şi mai bun în noi. Emoţionantă şi mai ales convingătoare.

Reîntîlnim foarte multe nume cunoscute. Povestirile semnate de Mihail Grămescu, Alexandru Pecican, Lucian Merişca, Dănuţ Ungureanu îşi merită locul în orice antologie a „legendelor despre viitor" (în special povestirea „Obiecte" atrage prin atmosfera de mister iniţiatic în care ne introduce ; deşi gesturile şi cuvintele nu vor să spună decît ceea ce spun, ele sugerează o misterioasă lume paralelă a cotidianului, generator de simboluri). Între acestea însă, repartizate destul de uniform şi ocupînd cam 40% din cuprinsul cărţii, o serie de producţii mediocre sau chiar slabe, care scot în evidenţă de multe ori lacune în cunoştinţele elementare ale autorilor. Iată cîteva „mostre" culese în timpul lecturii :

INCIDENTUL : „...o valiză plină cu butoane şi cadrane şi al cărei capac era de fapt un ecran din care ieşeau două antene inegale ..." Dacă interpretăm cuvînt cu cuvînt fraza de mai sus, înţelegem că prin ecranul aparatului sînt scoase două antene (inegale). Aparatul ar fi probabil destul de estetic, dar inutilizabil. Mai departe aflăm că dublurii primarului i se defectează un tranzistor şi îşi pierde memoria. Unui astfel de creier nu i-ar fi deloc uşor să încapă într-o clădire obişnuită şi este cu atît mai puţin probabil să poată fi reparat cu ajutorul unui *pistol de lipit*, aşa cum o face unul dintre personajele povestirii, declarînd cu nonşalanţă : „Mă pricep !". Cît despre ideea povestirii, ce sentimente vă încearcă citind : „Mirele desfăcu spatele fetei, scoase de acolo un cordon şi îl băgă în priză" ?

ULTIMA ÎNTOARCERE : „... şedilele magnetobusului aveau s-o strivească pentru a treia oară." De obicei, pe stradă nu circulă autovehicule pe şenile, iar un magnetobus nu posedă aşa ceva. Precizarea nu are alt scop decît de a ne asigura că femeia este făcută terci. Schimbînd decorul în care se desfăşoară acţiunea, descoperim o naraţiune clasică : „În cerc, tot mai aproape", însă ce diferenţă între cele două ! Între personajul lui Vladimir Colin şi cel al povestirii de faţă, timorat şi melodramatic, nu putem decît să-l preferăm pe primul.

RONDUL : Obişnuita călătorie în timp, a cărei posibilitate personajul o intuieşte imediat. Sîntem informaţi despre amenda de care este pasibil cel care calcă florile (50 lei). În rest, nu ni se spune nimic.

ULTIMA MISIUNE A LOCOTENENTULUI ALF : o acţiune incoerentă, care cade în descriptivism. Roboţii învaţă „să se adapteze din mers situaţiilor noi şi să le poată face faţă", însă „pipăie cu undele precum orbii drumul cu toiagul alb", sistem atît de incomod încît, la prima schimbare a configuraţiei terenului, unul dintre ei „se opri dezorientat în plin centrul culoarului". Cu un asemenea tip de reacţie, tipul acesta de robot putea fi bătut cu pietre, necum să extermine o întreagă omenire.

La un moment dat, autorul observă patetic poziţia în care se afla capul unui robot : „... se bălăbănea uşor la stînga şi la dreapta, lovit de palele de aer ale ventilatorului din tavan." Desigur, maşinăria, cum îşi numeşte autorul personajul antipatic, e din metal, iar palele de aer ... Şi oare cum ar trebui să arate un lift orizontal ? Dar să ne oprim aici.

Poveştile, construite după reţete prestabilite, în virtutea unei „mode" efemere, se pierd într-o somptuozitate inutilă a decorului, tipică pentru paraliteratură. Dialoguri pline de înţelesuri ce se vor adînci, care însă nu ne transmit nimic, reiau idei din proze mai vechi şi le denaturează, le schilodesc printr-o insuficientă înţelegere a lor, ducînd la o complicare a situaţiilor, pierdută definitiv în banalitate.

De ce „conviețuiesc" între coperţile aceleiaşi cărţi proze slabe cu proze foarte bune, punîndu-li-se şi primelor, nejustificat, calificativul „antologice" ? O antologie, prin însăşi definiţia ei, trebuie să fie o culegere de lucrări reprezentative, dar şi un instrument de formare a gustului, deziderate pe care nu le putem omite. Atunci cînd ni se fac destăinuiri ca „Eu am citit cîteva mii de povestiri de anticipaţie, am editat cîteva sute, am scris cîteva zeci", nu se urmăreşte oare convingerea cititorului că selecţia a fost întreprinsă de o persoană competentă ? Faptul că sîntem de la început asiguraţi că paginile acesteia sînt semnate de „specialişti în pus la microscop şi la telescop viitorul" implică pe cel care le adună într-un act de modelare, educaţional, care, prin consecinţele pe care le are, n-ar trebui neglijat.

TRAIAN URDEA ■

* „O planetă numită Anticipaţie", antologie de literatură ştiinţifico-fantastică alcătuită de Alexandru Mironov şi Dan Merişca. Ed. Junimea, Iaşi, 1985.

În căutarea zeilor pierduţi

Antologie de literatură de anticipaţie cu temă ateistă, volumul : „... poate părea eterogen, cu texte aflate la niveluri diferite de realizare", după cum recunoaşte coordonatorul ediţiei, Alexandru Mironov, în prefaţa cărţii. Mai mult decît atît, el chiar este extrem de inegal. Volumul cuprinde 18 povestiri şi schiţe, majoritatea lor fiind scrise după 1950 (puteau fi şi mai recente), realizate eterogen, de la „monştri sacri" ai genului pînă la amatori mai mult sau mai puţin înzestraţi cu har, unii dintre ei, aproape debutanţi.

O scurtă analiză statistică a lucrărilor permite cîteva constatări, sperăm, interesante :

Spaţiul de desfăşurare a acţiunii : *pe Terra, 7 ; pe alte planete, 7 ; spre limitele Universului, 3 ; într-un univers paralel, 1.*

Timpul în care decurge acţiunea : *în viitor, 8 ; prezent, 2 ; trecut, 2 ; „trecut în viitor" (o lume primitivă, rezultat al unui război atomic din viitor), 1 ; atemporal, 5.*

Idei s.f. : *călătorie în spaţiul extraterestru, 5 ; supercalculatoare puse să răspundă la o problemă fundamentală, 3 ; voiaj într-un univers paralel, 2 ; călătorii în trecut, 2 ; chirurgie temporală, 1 ; sistem complex cu cinci sori, 1 ; bombă cu hidrogen pe post de divinitate, 1 ; confecţionarea Universului (la modul parodic), 1 ; extraterestru polimorf, 1 ; creier conservat şi menţinut artificial în viaţă, 1.*

Conflict dramatic : *conflict între aspiraţia umană spre absolut şi limitele impenetrabile ale universului, 7 ; comportamentul absurd al divinităţii, 2 ; cleric fanatic în conflict cu indigeni inocenţi, 2 ; cleric fanatic în conflict cu un calculator obiectiv, 2 ; savanţi în conflict cu fanatici bigoţi, 2 ; un robot în conflict cu un mistic ce refuză salvarea de la moarte prin chirurgie temporală ; un constructor de sisteme solare în conflict cu un client nemulţumit ; un individ în conflict cu prejudecăţile semenilor săi, în faţa realităţii tragice a războiului atomic.*

Valoarea artistică *este singurul element de necontabilizat statistic, probabil deoarece atît creaţia literară, cît şi talentul care o generează sînt elemente de o complexitate care tinde către infinit.*

În primul plan, Adrian Rogoz cu capodopera „Altarul zeilor stohastici" ; un text dens, profund, plin de semnificaţii. Eduard Jurist — un excelent stil comic, dar prea puţin s.f. Gheorghe Păun — o acţiune condusă ferm şi cu „suspense" spre un final surpriză. Ovidiu Bufnilă se remarcă prin umorul de bună calitate. Cristian T. Popescu — un text interesant, idei ingenioase, dar nu neapărat noi ; puţină emoţie infuzată în plus în subtext ar fi putut prinde bine. „Cunoscătorii" lui Mihail Grămescu plutesc în generalităţi imponderabile. Eroul lui Victor Kernbach nu izbuteşte să înţeleagă exact ce i se întîmplă nici măcar în final ; nici cititorul, de altfel. În fine, cuplul Dan Merişca — George Ceauşu trimite un „Veşnic Pelerin" prin universuri răsucite precum o scoică uriaşă într-o butelcă Klein în căutarea „Zeilor ce plîng", aceştia nu sînt găsiţi la adresa lăsată şi, în compensaţie, apare într-un decor halucinant „Femeladinvis". În rolul damei fatale. Rezultă un text contorsionat, prolix, confuz, haotic şi, realmente, fără de nici un dumnezeu ...

Privind global, volumul este util şi demn de interes, ideea centrală este confirmată şi nuanţată : zei ca atare nu există nici pe Pămînt, nici în spaţiul cosmic, nici măcar în universurile imaginate de autori. Dogmatismul şi fanatismul eclesiastic sînt combătute cu argumentele raţiunii şi ale ştiinţei, locul lor este ocupat de luciditatea unicului „zeu" de pe Terra, confruntat zi de zi cu sine însuşi şi cu creaţiile sale : OMUL.

FLORIN CONTREA ■

* „Nici un zeu în cosmos", culegere de texte de anticipaţie pe teme ateiste, selecţia textelor şi coordonare : Alexandru Mironov şi Mihai Bădescu, Editura politică, Bucureşti, 1985.

PRO DOMO

În numărul din 29 iunie 1985 al revistei „Luceafărul", criticul şi prozatorul Voicu Bugariu salută apariţia „acestei interesante şi serioase publicaţii specializate în literatura de anticipaţie", care însă „apare atît de rar, încît recenzarea ei devine necesară", tocmai deoarece „un avantaj al Paradoxului într-o eventuală comparaţie cu diverse fanzine din ţară îl constituie atenţia deosebită acordată teoretizărilor, precum şi interpretărilor critice".

Aproximativ o treime (pentru amatorii unor statistici exacte : 36,45%) din sumarul numărului 8, august 1985, al revistei de literatură de limbă germană „Neue Literatur" este rezervat fenomenului science-fiction. Întîlnim aici un interviu cu scriitorul vest-german Herbert W. Franke, care semnează şi două proze scurte apărute alături de alte lucrări ale genului. Autorii ? Nimeni alţii decît Ray Bradbury, Stanislaw Lem, Ion Hobana şi Silviu Genescu. Tînărul fan timişorean apare cu o povestire publicată în „Paradox '85", „Doi şilingi pentru Ringo Mendez", în traducerea lui Helmut Britz, care îşi motivează astfel opţiunea în recenzia pe care o face fanzinului wellsist :

„Un punct luminos în deşertul schimbărilor de lume de după Einstein este Silviu Genescu : în locul obişnuitelor rînduri care plesnesc sub greutatea ideilor cosmice, izvorăşte un limbaj comic, în care se simte din plin plăcerea de-a trăi într-o necredinţă totală faţă de principii. (...)

„Revista revistelor" („Viaţa studenţească", 10 iulie 1985), rubrică semnată de criticul Traian Ungureanu, este în întregime consacrată parcurgerii şi analizei numărului 98—99 al revistei „Forum studenţesc". Din cuprinsul articolului, în care este apreciată favorabil activitatea colegilor noştri redactori, am reţinut „pro domo" un scurt pasaj :

„Fascicola science-fiction a revistei este o foarte bogată punere în temă şi exemplificare a fenomenului literaturii de anticipaţie".

Suprema încununare a ultimului număr al „Paradoxului" a fost acordarea premiului pentru cea mai bună publicaţie de profil la concursul anual de literatură de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, organizat de revista „Ştiinţă şi tehnică", manifestare integrată Festivalului Naţional „Cîntarea României" şi dedicată Anului Internaţional al Tineretului. Forţa şi maturitatea creativă a cenaclului „H. G. Wells" este dovedită şi de faptul că doi dintre membrii săi şi-au regăsit numele înscrise pe lista laureaţilor şi anume : Constantin Cozmiuc (premiul special al Uniunii Scriitorilor din România pentru povestirea „Aşteaptă-mă în visul de mîine") şi Sergiu Nicola (premiul pentru pictură).

Palmaresul cenaclului în anul universitar '85—'86 mai cuprinde şi premiile obţinute de membrii săi mai tineri la faza finală a Festivalului Artei şi Creaţiei Studenţeşti, secţiunea publicistică şi creaţie literară (Galaţi, 3—4 decembrie 1985). Este vorba despre studenţii Györffy György (premiul III, literatură de anticipaţie) şi Traian Urdea (premiul III, literatură de anticipaţie), precum şi de Voicu A. David (premiul III, text de brigadă).

PRO DOMO

SĂ ÎNCERCĂM „CHEIA" SUBLIMULUI ÎN S. F.

— convorbire cu CORNEL ROBU —

Întrebare : Cum ați „descoperit" literatura S.F. ?

Răspuns : Prin intermediul *Colecției „Povestiri științifico-fantastice"*, bineînțeles, ca mai toți cei ce au astăzi o anumită vîrstă. Dar, acum, că mă întrebați și stau să mă gîndesc, îmi dau seama că amintirea afectivă cea mai veche mă conduce la povestirile lui Ivan Efremov din volumul *Lacul duhurilor de munte*, apărut tot cam pe-atunci. Nu am însă, ca alții, fetișismul propriului trecut, nu văd de ce m-aș simți afectiv și intelectual legat de un trecut întîmplător, un trecut care de fapt nici n-a fost al meu, pentru că nu eu mi l-am ales, un trecut care-a fost așa cum a fost, cum s-a întîmplat să fie, în nici un caz varianta optimă, așa că, la acest capitol, nu am nimic de oferit, nici măcar răsfățul „exemplului personal", celor aflați acum mai la început de drum pe acest necuprins „pămînt al făgăduinței" numit *science fiction*. „Puține-aș vrea, iubite, din zilele-mi pierdute", zice și poetul, așa că să lăsăm trecutul și să privim mai bine în viitor, mai ales că tot sîntem pe tărîmul „anticipației".

I. : Nu înainte, totuși, de a vă întreba dacă felul în care priviți literatura S.F. s-a modificat în timp, și cum anume ?

R. : Bine, să zicem atunci că, indiferent dacă acest fel de a privi literatura S.F. s-a modificat ori nu în trecut, în orice caz el se modifică acum, în prezent : m-ați surprins într-un moment cînd tocmai mă aflu în plină „reutilare" sau „remobilare" mentală, prin „autodotare", prin „autoutilare", ca să zic așa. Multă vreme am luat și eu de bună denumirea de literatură „științifico-fantastică", general acceptată într-o vreme și la noi, nepunînd nici o clipă la îndoială concordanța presupus deplină dintre lucruri și numele lor, dintre *pragma* și *onoma*, dintre denumire și ceea ce ea denumește M.i-a trebuit destul de mult pînă să mă dezmeticesc, pînă să-mi dau seama de relativitatea, de accidentalul, de arbitrariul chiar, care — aici ca în atîtea alte privințe — decid consensul general acceptat, consens care, odată instaurat, acționează apoi cu forța inerției, a faptului împlinit, a *establishment-ului*. Atîta doar că — din nefericire ori, poate, mai degrabă, din fericire — esența intrinsecă a lucrului nu se grăbește nicidecum să se schimbe doar pentru a se conforma denumirii pe care noi i-o dăm, atunci cînd din capul locului nu i-am dat-o bine, chiar dacă această denumire se bucură la un moment dat de un consens unanim acceptat. Astfel, în cazul nostru, „cheia" fantasticului, cu care atîția continuă și azi să spere a putea deschide accesul conceptual spre tezaurul S.F., se învîrte iremediabil în gol, „nu prinde", ori rămîne blocată în „broască". Concluzia elementară, ce se impune logic de la sine : „cheia" nu se potrivește, trebuie să căutăm alta, pe măsură, respectiv un alt concept estetic, din moment ce conceptul de fantastic se dovedește inoperant, sau prea puțin operant, în *science fiction*. Și totuși, din inerție mentală, din apatie, ori cine știe din ce alte cauze, această concluzie pare a fi ultima pe care am fi dispuși s-o acceptăm și să-i dăm curs, preferind să acceptăm și să suportăm *volens-nolens* consecințele acestei apatii : desconsiderarea și marginalizarea literaturii S.F. în contextul „literaturii generale", al „marii literaturi", fenomen ce-și are una dintre primele rădăcini și în „confuzia de identitate", în inadecvarea și improprietatea statutului literar derivat din conceptul de fantastic : literatura fantastică propriu-zisă are doar acces deplin la statutul de „mare literatură", e fapt dovedit, cine l-ar contesta ?, iar din moment ce, raportată la coordonatele și exigențele fantasticului, literatura S.F. iese de cele mai multe ori în deficit, care-ar putea fi cauza, dacă nu pretinsele „limite", „insuficiențe" ori chiar „infirmități" estetice, congenitale — chipurile — în *science fiction* ? Conceptul de fantastic conferă însă literaturii S.F. un statut literar „vitreg" și ingrat, tocmai pentru că e impropriu, e inadecvat tocmai în ceea ce are această literatură mai bun, mai specific, mai definitoriu. Fantasticul nu poate da seamă de filonul central, vital și definitoriu al științificțiunii. (Ceea ce nu exclude, să fim bine înțeleși, interferențele parțiale de frontieră ori zonele de condominiu). Pentru că vorbeați de „modificări" în felul de a privi literatura S.F., o astfel de modificare și de clarificare s-a produs, în ce mă privește. În momentul cînd, din întîmplare ori din intuiție (îmi place să cred), am încercat în „zăvorul" S.F. „cheia" sublimului. Privit prin prisma conceptului estetic al sublimului, întregul domeniu S.F., dar mai ales zona sa centrală, vitală, se reașează și se ordonează surprinzător de coerent, într-o imagine de ansamblu adecvată pînă la evidență, periferiile rămase neacoperite fiind minime și nedefinitorii. Nu e loc și nu e locul acum pentru o demonstrație pe larg a tezei, așa că amintesc un singur *racord*, structural însă : însuși resortul extrapolării, definitoriu în *science fiction*, duce în mod necesar la acumulări *copleșitoare* în raport cu finitudinea ființei umane, *copleșitorul* fiind, așa-zicînd, un „carburant" suficient pentru combustia sublimului (după cum demonstrează N. Hartmann în *Estetica sa*), chiar și în lipsa *infinitului*, pe care-și baza Kant „analitica sublimului" (dar infinitul însuși este, în *science fiction*, „la el acasă", atîta doar că acesta se poate „descurca" și în lipsa lui, întocmai ca și sublimul).

O primă „aplicație", convingătoare, sper (dar asta rămîne de văzut), am încercat în prefața ediției Victor Anestin, ce urmează să apară în scurt timp, aici, la Editura Dacia. Aplicația e însă, prin forța lucrurilor, parțială, limitată la aria accesibilă „romanului astronomic" ilustrat, la vremea lui, de Victor Anestin. S.F.-ul nu se reduce, bineînțeles, la atît (deși e și acesta, fără discuție, un filon principal, dar numai unul) : conceptul estetic al sublimului promite însă a fi operant și în cazul ciber-roboticii, al mutanticii, al exobiologiei, al călătoriei în timp și cronoplastiei, al universurilor paralele, al tuturor „temelor" și „motivelor" majore din *science fiction*, pînă și parodia S.F. găsindu-și o acoperire teoretică plauzibilă în estetica sublimului.

I. : Să înțeleg de aici că statutul dv. în cadrul mișcării S.F. de la noi ar fi acela de teoretician al genului ? Nu vă atrage și istoria genului, ori critica literară curentă, comentariul critic pe marginea cărților de *science fiction*, atîtea cîte apar ?

R. : Statutul de simplu cititor este, cred, preferabil deocamdată, dacă nu de alta, chiar și numai pentru menajarea nervilor. Se fac mereu auzite apeluri și îndemnuri mobilizatoare la constituirea unei critici literare calificate în *science fiction*, se deplînge stereotip inexistența unei astfel de critici, se argumentează, legitim și elocvent, necesitatea ei, dar totul rămîne la stadiul deziderateloor pioase, atîta timp cît editurile n-au spațiu și n-au firmă disponibile și pentru critica S.F. Ce fel de critic literar poți fi scriind pentru sertar, chiar dacă nu pentru propriul sertar, ci pentru „portofoliul redacțional" — ori pentru coșul de gunoi — al unei edituri oricît de „serioase" și de „prestigioase", la al cărei telefon ți se răspunde înțepat că „la noi își așteaptă rîndul critici de prestigiu" ? Nu colportez zvonuri și nu mă refer la tribulațiile altora, mă refer numai la ale mele (pentru că mie mi-ați pus întrebarea ; deși sînt convins că mai există și alții în situația mea, dar nici eu nu știu de ei, nici ei de mine : efect al aceluiași cerc vicios). Cam cît ziceți că a avut darul să mă binedispună afirmația — făcută probabil în necunoștință de cauză, dar tipărită negru pe alb într-o revistă de mare tiraj — precum că „spre edituri sînt îndreptate mai mult reproșuri decît manuscrise", și altele asemenea, cînd știu prea bine că, încă în 1982, am predat unei edituri bucureștene dactilograma unui volum din care mai mult de jumătate este critică și eseu S.F. ? Desigur, în tot rău e și-un bine, chiar și faptul că materialul între timp s-a perimat, că harta nu mai corespunde situației de pe teren, căci a apărut între timp „noul val" al anilor '80, de care va trebui să țin seamă — și de care voi ține seamă — atunci cînd îmi voi reface volumul spre a-mi încerca norocul la o altă editură. Sau, „istoria genului", de care vorbeați : cum aș putea să „mă ating" de această *terra incognita*, în condițiile de inaniție informațională de care sufăr — și suferim cu toții — cronic, în lipsa unor elementare „instrumente de lucru" și surse de informare ? (Și încă eu, de bine, de rău, prin bunăvoința unor colegi de catedră care au predat limba și literatura română la lectorate din Franța, dispun măcar de *Istoria* lui Jacques Sadoul și de *Panorama* lui Jacques van Herp, chiar dacă nu și de surse anglofone, precum *Enciclopedia* lui Peter Nicholls, pe care zadarnic încerc să mi-o procur de cîțiva ani încoace.) În aceste condiții, singura soluție care rămîne este intuiția oarbă și riscul, iar singurul domeniu — speculația teoretică. Riscul e risc, poți pierde și poți cîștiga : asta e loteria la care am tras și eu acum un loz, cînd m-am angajat pe pista de care vorbeam, a interpretării S.F.-ului prin prisma conceptului estetic al sublimului, neștiind însă dacă nu cumva am și făcut „pasul" ce desparte sublimul de ridicol, neștiind, pentru că n-am putut verifica, la sursele modice de informație de care dispun, dacă nu cumva această cale a fost de mult bătătorită de alții, pe alte meridiane, subsemnatul haplea trezindu-se și el să trîmbițeze „descoperirea Americii" pentru a cîta oară. Ca să nu mai vorbesc de virtuala suspiciune a plagiatului, deloc exclusă. În fața căreia ignoranța nu poate fi probată și nici invocată drept circumstanță atenuantă.

I. : Dar, pentru că veni vorba, cîte cărți de *science fiction* aveți în biblioteca personală ?

R. : Destul de multe, prin raportare la situația reală, extrem de puține, dacă mă raportez la o situație ideală. În limbi străine — mai nimic, cum spuneam ; în schimb, în românește, cea mai mare parte din tot ce s-a scris și s-a tradus la noi în ultimele decenii. Dar, cu traducerile, atingem iarăși un punct nevralgic. Dacă, de exemplu, colecția „Fantastic Club" a Editurii Albatros ocupă aproape un raft întreg, și, la fel, mai vechea colecție „triunghi isoscel" a Editurii Tineretului, care a precedat-o, în schimb, „Colecția romanelor științifico-fantastice" a Editurii Univers a ajuns în 12 ani la 10 numere, ultimul datînd din 1981, încît nici nu se mai știe astăzi : există, nu există ? . .

I. : Care este atitudinea studenților în filologie față de literatura S.F. ? V-ați putut face, desigur, o părere în această privință, ca lector la Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca, la Catedra de literatură română, literatură comparată și teoria literaturii.

R. : Părerea mea, ca orice părere, nu poate fi decît subiectivă, și sub această rezervă v-o comunic, pentru că mă întrebați. Cred, totuși, că nu mă înșel, atunci cînd mi se pare a presimți, dincolo de indiferența și circumspecția ușor sceptică, ușor ironică (dar benign ironică), și o reală disponibilitate, o vie curiozitate intelectuală, poate chiar o nelămurită neliniște spirituală la gîndul că aici s-ar putea ascunde răspunsuri zadarnic căutate în alte părți. Dar despre asta ar fi prea multe de spus, prea multe, prea complicate și prea delicate. Deocamdată, ar mai rămîne de adăugat doar că nimeni nu se prezintă cu o „ofertă" serioasă și concretă, spre a veni în întîmpinarea acestei prezumabile „cereri". Nimeni, și — cu musca pe căciulă mă văd constrîns să recunosc — nici eu. Și poate că și lehamitea așteptării frustrate ar trebui inclusă printre motivațiile probabile ale studenților de la filologie, în atitudinea lor față de literatura S.F.

I. : Și ce explicație puteți găsi dv. acestei situații ?

R. : Reții, încă o dată, din întrebarea dv., numai partea care mă vizează pe mine, personal. Sau pare a mă viza. Faceți aluzie, dacă bine-mi dau seama, la orele în regim „operațional" de care beneficiez, ore cu tematică la libera mea alegere, unde-aș putea deci vorbi în voie despre literatura S.F. și totuși n-o fac. Într-adevăr, cadrul instituțional al facultății e suficient de larg și de flexibil pentru a-mi oferi această șansă, pe care, însă, limitele mele personale mă împiedică s-o fructific. Și cînd mă gîndesc cît de „cerute" ar fi astfel de cursuri, cît de funcționale și de necesare ar fi ele *acum*, ce audiență ar avea, ce săli pline . . . Mă întorc, însă, încă o dată, la condiționările obiective ale acestor „limite" subiective, care, recunosc, îmi pot fi pe drept imputate mie, personal. Mă întorc la sutele de cărți SF „clasice" pe care nu le-am citit, la zecile de lucrări „de referință", istorice și teoretice, pe care nu le-am parcurs, la enciclopediile, dicționarele, bibliografiile de specialitate pe care nu le-am consultat și — de ce nu ? — la filmele S.F. „clasice" pe care nu le-am vizionat. Acum, vă întreb eu pe dv., cum m-aș putea încumeta să „inițiez" și să „orientez" pe alții într-un continent literar așa de vast, pe care nici eu nu-l cunosc de fapt „din văzute", ci mai mult „din auzite", „din a doua mînă" ?

Ce-mi rămîne să sper, în această situație ? Nu imposibilul, cred. Pentru că, de ce-ar ține de domeniul imposibilului să mi se încredințeze și mie, pentru doi ani, mandatul de a continua opera începută de colegii mei în predarea limbii și literaturii române la lectorate din străinătate, de unde să mă întorc și eu cu un „bagaj" (la propriu și la figurat) de cunoștințe acumulate și asimilate în timpul ce mi-ar rămîne liber după orele de rigoare ? Viziunea unor săli pline de auditori cărora, atunci, aș avea ce le spune, și care ar veni să asculte ce-aș avea să le spun chiar și în lipsa atracției suplimentare a „materialului didactic" concretizat în vizionări de filme ca *Odiseea spațială*, sau *Solaris*, sau atîtea altele, — această viziune ține însă probabil, mai mult de reverie și de autoiluzionare, decît de ceea ce se înțelege în mod curent prin „proiecte de viitor".

I. : Îmi oferiți cea mai bună ocazie de a încheia cu întrebarea rituală : ce proiecte de viitor aveți ?

R. : Sublime. (*Retro, Satana !* — Piei, Caragiale !)

Cluj-Napoca, 15 ianuarie 1987.

A consemnat GYORFFY GYÖRGY ■

MIRCEA PORA

MEGAORĂTANIA

Însoțit un timp de mătușa, apoi singur, asemenea morților întinși pe catafalc, Veniamin s-a pierdut pe coridoare, a trecut pe sub bolți cu tencuiala căzută, și-a suflat de nu știu cîte ori nasul cuprins de guturai. Făcea din mers reflexii, era avid să înghită spațiu, să parcurgă, să examineze fiecare colțișor și pe urmă să plece, să se elibereze de apăsarea zidurilor, de solemnitățile grele ce-l presau nevăzute din attitea părți. Gazeta de perete „Auriculum" sub un strat infim de praf... Ce aspect ciudat avea cu buzele groase de pe care căzuse vopseaua, cu ochii crăpați și fruntea plină de fire de păianjeni. Odinioară pe obrajii ei se lipeau articole cu descoperiri medicale de ultimă oră, înfigeau cu gămălii și ploneze anunțuri privind un bal, o primire la Rector, un tur al clinicilor de periferie sau un concert de muzică cultă susținut de personalul administrativ al facultății... așa cel puțin povesteau studenții părinților, rudelor și prietenilor lor în cursul vacanțelor ce trecuseră de mult, ca un vis... Alte perdele, alte ferestre, alte țevi, alți centimetri parcurși, un fotomontaj cu marginile rupte, pînza intitulată „Chirurgi dormind pe mesele de operație" și, surprinzător, o caretă prin mijlocul coridorului, cu un cal avînd pe cap bustul zeului Aesculap... Veniamin se lipi de perete, era convins că însuși Rectorul făcea un tur de control, dar în secunda cînd trăsura trecu prin dreptul lui putu să vadă că înăuntru nu se afla nimeni în afara a două dosare ce se autorăsfoiau... Etajul patru identic cu etajul întîi, amîndouă semănînd cu etajul trei dar deosebindu-se prin infime adînciturl și creste de etajul secund, marele oraș văzut de sus, prin meandrele ferestrelor întredeschise, faimosul burg lăsînd în sufletele tuturor parfumuri ce refuzau să se stingă... Liceul „Amnezianum" pe care toamna prefira frunze și certificate „Magna cum laude", facultatea de drept cutreierată de vulpile „de jure" și „de facto", înmormîntările, cu viori cîntînd în urechile dispăruților, „Cafeneaua Albastră", plină de proză și fum, Opera, învăluită în franjuri, umeri albi, plastroane, acute înalte ca Mont-Blancul... Veniamin revedea toate acestea în timp ce se pregătea să deschidă ușile mari, paluxate, cu clanțe de alamă sclipitoare... Își aminti, în scurgerea unor secunde, de anii chinuitori de studii petrecuți la facultatea de științe naturale. Unchiul, un savant remarcabil în domeniu, îl urmărea din spate asemeni unui tanc ce-ar alerga prin arodismente și județe un lepure nemîncat de săptămînd... Un joc al hazardului, împletirea unor voințe potrivnice, obscure, îl aduseseră în acele săli reci, scîrțîitoare, student tapisat cu herbare, cursuri, halate, probe de laborator, un fel de marionetă, de mecanism memorizator al unor serii nesfîrșite de alge, protozoare, insecte de interes național, graminee, păsări, cu sau fără nuanțe albastre în coadă... Acum, din nou amfiteatre... Se uită cu teamă la patratul metalic, mirosind discret a iod, fixat pe prima ușă. Doar trei cuvinte... „Recuperări. Enumerări, Melancolii"... Prudent, apăsă clanța și pătrunse înăuntru... O primă impresie neplăcută îl făcură pereții de un cenușiu-închis, acoperiți cu planșe ce reprezentau procese inflamatorii, fazele sindromului Krupp, „Tuseum Magarescum" din Renaștere pînă în prezent, boala lui Kalachix în etapa ei preliminară. Auzi un „Iștenem" venit parcă de pe alte tărîmuri... Profesorul, ridicat în picioare, o-o vestă imensă peste paltonul luat, la rîndul lui, direct peste maieu, vorbea unui grup restrîns de studenți despre un caz ce părea cu totul și cu totul pierdut, o combinație de sufocări, hemoragii și febre oscilante, undeva-ntr-un part cu ieșire doar temporară la mare. Organele polițienești din localitate, plutonierii majori în persoană, rugaseră Primăria Capitalei să trimită de urgență un medic, dar ofițerul de serviciu răspunse că momentan metropola nu dispunea de un cadru capabil să rezolve o atare situație... Mi-e greu să vă spun, accentuă profesorul, în ce împrejurări și-au amintit de mine. Într-un ataș, m-am deplasat în portul fără apă și, aplicînd o sultă de gargare și prișnițe, l-am salvat pe copil... „Ai să te faci mare, o să iubești, o să muncești", i-am șoptit strîngîndu-l la piept... Ceea ce doresc în mod deosebit să știți e faptul că familia micului bolnav era extrem de săracă. Și totuși... din nevoile lor acești oameni mi-au oferit la plecare o găină... „E tăcută, prietenoasă, și dacă n-o tăiați vă va face ouă pînă la adînci bătrînețe"... mi-a spus doamna ce-o scosese de sub pat... Pentru început am luat-o, știind o chiar în sîn, dar cînd am ajuns la marginea așezării m-am întors și le-am dat-o înapoi... Nu pot, le-am zis, să vă las fără acest animal din care duminici la rînd veți mînca, cu toții, și îndeosebi copilul, o supă și un papricaș"... „Și noi o să facem la fel, sărîră studenții, nu vom lua găini de la cei săraci chiar dacă ne vor oua pînă la adînci bătrînețe"... Se lăsă o liniște grea, solemnă, cursul își atinsese obiectivele, dar nu trecură nici treizeci de secunde și în spațiul vast al amfiteatrului răsună vocea tremurătoare a lui Veniamin... „Domnule magistru, nu-i adevărat... ați luat găina... căci eu văd și acum în pîntecele dumneavoastră pieptul și picioarele pané pe care le-ați mîncat cu poftă"... Clipe de stupoare... cine e intrusul... insolența e de neiertat, studenții se ridică în picioare, se unesc și se transformă treptat într-o megaorătanie ce vine spre ușă... „Sînt pierdut, bîigui Veniamin, monstrul îmi va scoate ochii, mă va chinui, mă va pune să fac ouă pînă la adînci bătrînețe"... Își ridică mîinile... „acum mă va lovi... acum...", dar nu, în clipa aceea mai lungă decît veacurile auzi o șoaptă prelinsă direct din ciocul namilei cu pene... „Dispari, chery, pînă nu e prea tîrziu"... A ieșit prin ușă, normal, printr-o crăpătură, prin gaura cheii, e greu de stabilit. Se afla din nou pe coridor, în aripa dreaptă a Institutului, sifonat, cu junghiuri în coaste, cu senzația că stătuse zile întregi într-un soare torid făcînd băi de nisip. În mod firesc ar fi trebuit să se retragă, să caute ieșirea, eliberarea din strînsoarea zidurilor, dar un impuls ciudat, o forță de necontrolat îl făcu să se apropie de ușa încăperii următoare....

ALEXANDRU și OVIDIU PECICAN

ÎN MUNȚI, PRINTRE STELE

În încăperea cu pereți din trunchiuri de copac, măsuța pe care odihnesc ochelarii cu rame de plastic albăstriu strălucește mat. Caietul cu însemnări stă alături, deschis. Mai încolo, peste vatră, e suspendat un ceainic. Pe celălalt perete, deasupra unei blăni-trofeu, pușca de vînătoare așteaptă cuminte.

Cu spatele spre ușă, bărbatul stă pe scaun, privind probabil flăcările din șemineu. Lîngă el, pe mocheta moale, o farfurioară adăpostește o bucată de brînză și niște pîine.

Pe fereastra din stînga pătrunde o lumină roșiatică, de crepuscul, iar liniștea — pe fundalul căreia se aud păsările — e întreruptă doar de lătratul unui cîine.

Mîna bărbatului se întinde, așează brînza peste pîine, duce acest sandvici improvizat la gură și mușcă. Privirea lui se întoarce calmă spre fereastră, prin ochiurile căreia se pierde în zare.

Afară, cîinele mîrîie, scîncește tandru, gudurîndu-se.

Pași pe pietrișul aleii. Printre ierburi și mușchi.

O bătaie scurtă în ușă... Apoi aceasta se deschide prudent.

Bărbatul întoarce capul. Să tot aibă vreo șaizeci de ani. Fața lui e numai riduri, ochii îi sînt foarte vii, jucăuși chiar.

Prin ușa întredeschisă se strecoară o fetișcană zveltă, abia trecută de vîrsta adolescenței. Părul blond-roșcat e împletit, curelele rucsacului îi taie umerii pe deasupra vestei verzi, de aceeași nuanță cu pantalonii trei sferturi.

— Bună seara! — salută fata, dîndu-și jos cu un zvîcnet rucsacul. Bărbatul o privește, nemișcat.

— Dacă nu vă găseam, riscam să nu mai ies niciodată la lumină!... spune non-sosita, trăgîndu-și sufletul.

Vorbește cu naturalețe, de parcă s-ar cunoaște de cînd lumea.

— Pot să stau jos? — schițează ea un gest. — Sînt frîntă de oboseală... De șase ore alerg prin toate birtoapele astea.

SE îndreaptă către scăunelul fără spetează de lîngă vatră. Cînd se așează cu un oftat, devine vizibil că oboseala acumulată e mult mai mare decît lăsau propriile ei cuvinte să se înțeleagă.

— Aș putea să beau puțină apă? întreabă fata, dîndu-și cîteva fire rebele de păr din ochi.

Bărbatul se ridică încet (dar nu cu osteneala vîrstei, ci mai curînd cu o anumită disciplină a mișcării) și merge la ceainic. De pe o poliță din apropiere ia două cești de porțelan și toarnă în ele lichidul aburind pentru o clipă aerul. Pe urmă îi oferă una. Îl privește intrigată și, între timp, începe să bea. Acum bărbatul s-a așezat pe un braț al fotoliului din cealaltă parte a măsuței și soarbe, la rîndul lui, din ceaiul fierbinte. Continuă să privească pe fereastră, în zarea care, treptat, se întunecă. De afară se aude un strănutat al cîinelui. Aproape uman.

Se ridică din nou, merge la masa de sub fereastră, taie o felie din calupul de brînză, ia un borcan aproape plin cu miere, toarnă într-o ceșcuță...

Știți, nu sînt tot timpul atît de obraznică! Dar am trecut prin atîtea în ultimo vreme, încît nu mă mai mir de nimic. Și sînt frîntă de oboseală... Nu, dacă vreți, nu spuneți nimic! Cred că vă înțeleg. Eu sînt cea care v-a tulburat liniștea. Vă cer iertare!

Se întoarce ușor și o privește. Fața lui e calmă, nu exprimă nimic ostil sau binevoitor. Se apleacă și ia de pe măsuță caietul, îl răsfoiește, pe urmă i-l întinde.

Tînăra se ridică în capul oaselor, se sprijină cu spatele de perete și citește. E vizibil interesată de cele scrise acolo, pentru că după ce termină pagina, întoarce filele.

— Cum?... — întreabă ea, parcurgînd rîndurile. Apoi iar mai caută și citește. — Dumneavoastră nu mai vorbiți de treizeci de ani? Ați devenit mut prin propria voință numai pentru a vă convinge că vocile pe care le auziți nu vă aparțin?... Dumnezeule!

Ochii ei fug pe rînduri...

— ... Dar poate că e doar o boală! Ați fost la vreun medic?

El tace. O privește mereu în ochi. O clipă rămîne și ea prinsă de căutătura lui. Dar se refugiază din nou în paginile caietului. Deodată are o tresărire, de parcă ceva din cele scrise acolo ar fi speriat-o. Nu se oprește însă ci doar își ridică pentru o clipă ochii verzi înspre el. Citește mereu... E liniște deplină.

— Nu, nu mi-ar fi frică dacă s-ar întîmpla! — murmură fata, privind în gol, undeva peste capul lui.

•

Afară e beznă. Doar pîlpîirea îndepărtată a astrelor se întrezărește prin ochiurile superioare ale ferestrelor. Vîjîitul subțire al vîntului se prelinge pe lîngă pereții cabanei, învăluindu-i cantr-o pojghiță.

În șemineu, jarul mocnește sub crusta de cenușă... Lumina lui vagă joacă pe tavanul adumbrit.

Fata e nemișcată, pe patul-laviță, acoperită cu cerga pufoasă... Deodată, vîntul se întețește ușor, ca o palmă șfichiuind un obraz indolent... Parcă n-ar mai ține cont de pereții cabinei și e nici o confuzie, sînt voci, mai multe voci... Aparțin unor personalități distincte, fiecare cu tonalitățile ei aparte. O limbă străină, pe care ea n-o cunoaște și nici măcar n-a bănuit că există.

Apoi, dintr-o dată, cum ai muta iar, cu o mînă nevăzută, „postul" — o interferență de glasuri, muzici și hîrjeli... Liniște.

Totul a recăzut în cotidian. Bătrînul doarme mai departe. Ea stăruie în nemișcare, încercînd să surprindă ceva. Luna s-a ivit într-un colț al ferestrei, făcînd părul bărbatului să capete strălucirea nobilă a argintului... Își încordă urechea... Nimic.

Ba nu! Se aud greierii, vîntul care clatină ierburile... Niște pași călcînd iarba... Dar toate astea nu de acolo, din preajma cabinei în care se află, ci din „radio-ul" conținut de gîtlejul bărbatului din fotoliu.

Pe neașteptate, clar, vocea unui bărbat ale cărui cuvinte le înțelege: „— Dar ești sigur că e aici? Un altul îi răspunde: „— Taci, caută... Aici trebuie să fie!" La auzul acestei din urmă voci, ea simte un inexplicabil fior pe șira spinării... E senzația aceea că identifici un glas (pe care doar memoria secretă îl mai păstrează întipărit) al cuiva drag, posesorul unui chip uitat... "— Am găsit, e aici... O văd, ne ascultă!..." — răsună iar vocea celui de al doilea necunoscut. „— Îi văd fața, ochii... Hei, iubito?..." Se aude din nou primul neîncrezător „— Crezi că ne vede?" Apoi tot a celui de-al doilea „— Hei, cu tine vorbim!... Fata cu inel în formă de șarpe pe inelarul stîng..."

Își privește reflex inelul încolăcit, deși știa dinainte că se află acolo. Vocea continuă: „— Nu te teme, am să vin să te iau... A fost mai greu pînă te-am găsit... A fost foarte al naibii de greu! Iubito, te doresc atît de mult!..."

Ea simte că încep să-i tremure mîinile. O învăluie o căldură fantastică... Și vocea revine: „— Draga mea, te iubesc..." O perturbare bruscă face ca tot ce urmează să se audă distorsionat. Figura bărbatului e consumată, parcă a slăbit imens în ultimele cîteva minute. Fata sare de pe laviță și-l prinde pe bărbatul din fotoliu de umeri, zăluindu-l:

— Cine ești?... — strigă. — Nu pleca... Te cunosc, nu pleca!

Vocea „lui" revine slab, ca un ecou: „— Te iubesc..." Apoi se pierde într-un amalgam de hîrîieli aproape mecanice... Moare îngropată sub ele...

Brusc, în apropierea cabinei răsună o bubuitură. Cîteva clipe, o lumină albă le spală chipurile.

Afară începe să plouă cu bulbuci...

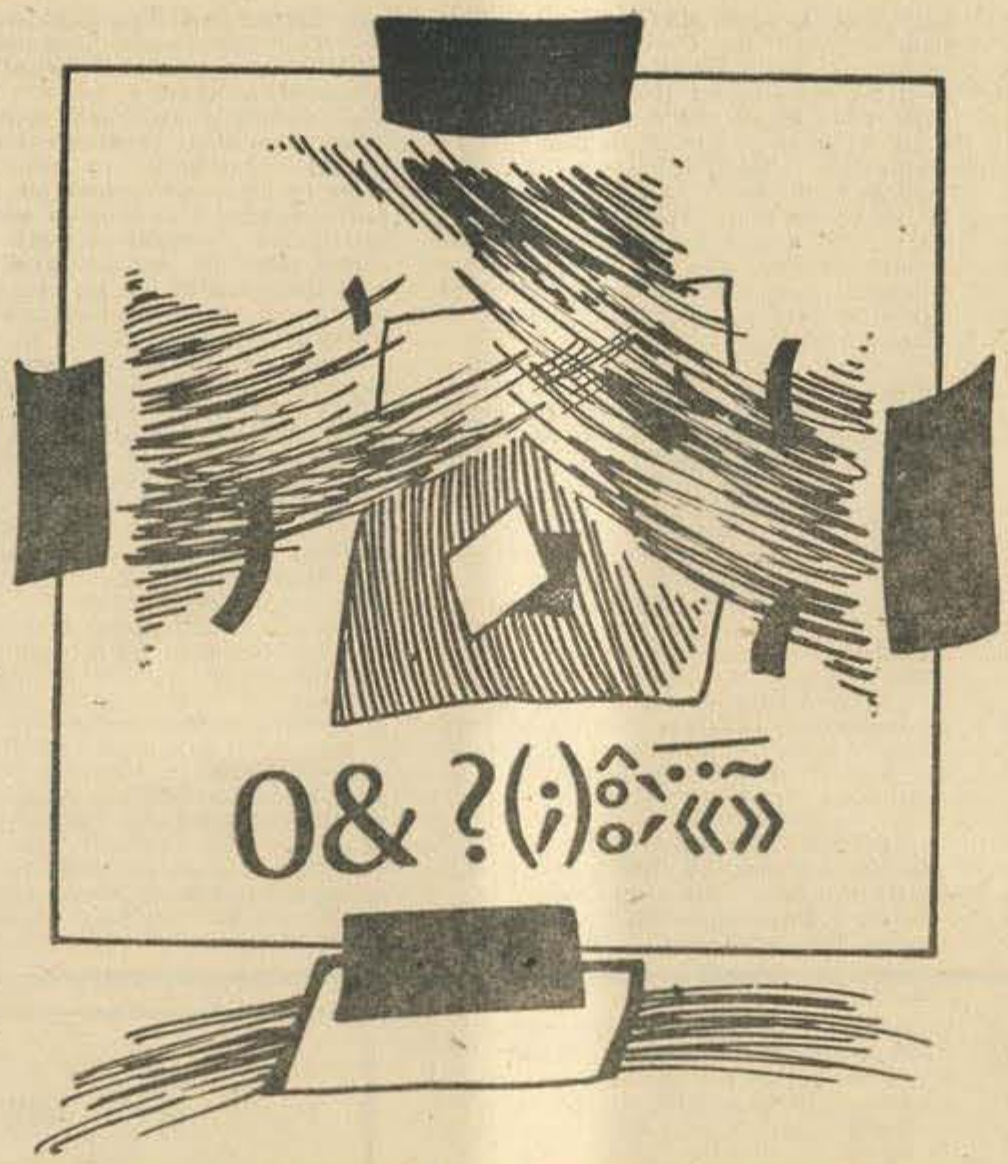

SILVIU GENESCU

AFARĂ

— Încă un bombardier inamic a fost doborît, bubui din televizor vocea comentatorului, acompaniind imaginea de pe ecran. Acum o reluau cu încetinitorul ; bombardierul, lovit de o rachetă, se dezintegra în mijlocul unui bulgăre de foc şi fum alb care se lăţea pe tot ecranul. Fragmente din avion erau ejectate din centrul exploziei. Pe cerul albastru, arătau ca nişte scame de nori.

— Am mai văzut secvenţa asta, zise bărbatul ridicîndu-se din fotoliu.

— Nici nu-i de mirare, răspunse nevasă-sa, ai noştri fac minuni pe acolo. Din glasul ei răzbătea un tremur vag şi bărbatul îi observă pumnii strînşi pe braţele fotoliului. Fratele ei plecase în armată, de două luni nu mai ştia nimic despre el. I se spusese că era dat dispărut. Acum era rîndul lui să plece şi imaginile din televizor o ajutau să ia de bune poveştile despre armata lor, pe cale să cîştige războiul. desigur, victoriile cer un tribut de sînge, Listele de pierderi erau extrem de lungi. Bărbaţi trecuţi de 50 de ani. Tineretul se dusese să lupte în prima parte a holocaustului, pînă în momentul cînd iadul atomic îi înghiţise pe toţi. Rămăseseră să trăiască în oraşul subteran doar cei prea tineri ca să fie trimişi pe front şi cei prea bătrîni.

— Am mai văzut o dată secvenţa asta, se încăpăţînă el. Şi data trecută avionul avea acelaşi număr matricol.

— Mă îndolesc, zise nevastă-sa. Îşi menţinea tonul calm şi lenes din conversaţiile de după-amiază. Era obişnuit la ea să-şi contrazică soţul. Nici măcar nu se certau, era un joc acceptat de amîndoi. Ai vederea slăbită, argumentă ea fără să-şi dezlipească privirile de pe ecran Acum arătau o emisiune din studio. Doi politicieni îşi serveau subtilităţi acide. Era clar că unul din ei trebuia să plece de acolo cu coada între picioare. Nici n-ar fi trebuit să te la la armată, continuă ea.

— Cu noile instrumente de ochire, şi-un chior ar nimeri 10 ţinte din 6, zise bărbatul preluînd un slogan vehiculat la televizor cînd prezentau succese ale industriei de armament.

— Ai şi sciatică pe deasupra, îşi aminti ea. Se ridică brusc în picioare. Cum pot trimite la război bărbaţi trecuţi de 60 de ani ? De ce fac asta ? Voi n-aveţi nici o şansă în faţa ălora !

— Crezi că ai lor o duc mai bine ? Nevastă-sa nu-i răspunse Figura ei era răvăşită de emoţie. Părea că de-abia acum realiza că bărbatul îi pleca pe front. Şi asta dintr-un moment în altul. El începu s-o mîngîie pe umăr şi mişcarea aceea lentă, liniştitoare deveni curînd o îmbrăţişare disperată, zguduită de plînsul ei. Începu să-i vorbească, dar cuvintele se conturau pe fondul unor speranţe de circumstanţă, descoperite acum, în ultimele momente petrecute împreună într-o îmbrăţişare prelungă care aducea la suprafaţă sentimentele deportate de mariajul resemnat în monotonia anilor trecuţi. Erau trezite din letargie de revelaţia plecării. Erau ca ultime scăpărări de lumină pe cerul de la marginea nopţii. Se aplecă s-o sărute.

Cînd se desprinseră din îmbrăţişare, nu mai era nimic de spus. El se îndreptă spre uşă încercînd să adopte atitudinea băţoasă şi hotărîtă, afişată atunci cînd voiai să-ţi convingi familia că ai siguranţa supravieţuirii. Ea-l conduse în tăcere, ştiind că nu-i va arunca o ultimă privire din cadrul uşii. Ochii lui nu ştiau să mintă.

De fapt, mai făcu doar cîţiva paşi în stilul acela milităros, după ce lăsase în urmă apartamentul lor. Străzile erau scăldate într-o lumină rece, umbrele se desenau cu claritatea tăioasă a geometriei funcţionale a oraşului îmbogăţit ici-colo de cîte un fior estetic sub forma unor naive „Grafitti", copaci viu coloraţi pictaţi pe ziduri. sau siluete umane în staţiile de metrou Copacii declanşau în mintea lui un declic. Îi aduceau automat aminte de primăverile umede şi parfumate de pe vremuri. Aici aerul era odorizat artificial, aleatoriu, azi mirosea a iarnă. Conservată. Ajunse la staţia de metrou cutreierat de gînduri nostalgice risipite odată cu scrîşnetul vagoanelor oprite înaintea lui. În lumina neoanelor, feţele oamenilor păreau lipsite de trăsături distincte, aplatizate de aceeaşi expresie egoistă. Fiecare pentru el. În vagon, privirea i se opri peste un afiş înfăţişînd un bărbat trecut bine de vîrsta de mijloc, cu figura înseninată de un zîmbet optimist Pe cap avea o cască de luptă. Imaginea era însoţită de un text scurt : „MĂ VOI ÎNTOARCE !". Cineva adăugase cu pixul : „DE CE ?". Rămase cu ochii pironiţi pe afiş neînţelegînd imediat semnificaţia ultimului text. Era cinism şi încă ceva. De ce ? repetă el în minte cu o uimire disperată. Se ţinea de bare clătinat de trepidaţiile vagonului. Era pentru prima oară în viaţa lui cînd rămînea singur înaintea evenimentelor. Metroul îl purta pe un drum fără întoarcere, o simţea asta. Lumea se înghiontea pe lîngă el, cineva îl călcă pe picioare, dar nu-şi luă nici atunci privirea de pe afiş. Totdeauna se simţise înghesuit în metrou, chiar şi pe vremuri. Ce-ar fi dacă acum aş dispărea din vagon ? se întrebă. Aştia nici n-ar observa ceva, locul gol ar fi umplut în cîteva secunde de aglomeraţia amorfă, tălăzuită la curbe şi opriri. Gîndurile se orientară spre altă direcţie spre momente care-i rămăseseră pe vecie întipărite în minte, cu prospeţimea din imediata apropiere a evenimentelor. O dată se întîmplase în copilărie, iarna, alergase peste o şină de cale ferată, era un act de bravură printre puştii din grupul lui de prieteni, să traversezi linia chiar înaintea trenului năvălind pe şine. Expresul de 6 şi 12 minute. Mecanicul dădea disperat drumul la sirenă, dar ei rîdeau. Erau atît de versaţi, încît ajunşi pe partea cealaltă a liniei, mai apucau să arunce printre roţile locomotivei o minge de tenis colorată într-un portocaliu fosforescent prinsă de cei rămaşi dincolo. Ei bine, într-o bună zi, în ziua aceea de iarnă, el alunecase şi rămăsese paralizat de groază întins pe şine, cu gîndurile aspirate de iminenţa morţii, închisese ochii neputînd să mai vadă, cu dorinţa imensă de a fi oriunde în altă parte. Atunci se întîmplă ceva uluitor El cu mintea încendiată de spaimă, se trezi ţinut de mîini de ceilalţi, deschise ochii notînd că se afla pe aceeaşi parte a terasamentului, dar foarte aproape de linie, în bătaia vîntului iscat de trecerea trenului. De ce te-ai oprit ? îl întreba careva. Nu vedeţi că moare de frică ! A făcut pe el de frică, zise altcineva. Rîsete Îi luară mingea din mîini şi-l goniră acasă, să se smiorcăie acolo, nu înaintea lor. Erau prea ocupaţi cu zeflemelile ca să observe zăpada murdară lipită de hainele ude. Palmele julite. Se mai întîlnise şi altădată cu puterea misterioasă care-i apărea în viaţă, funcţionînd ca o „Deux ex machina", dar, cu înaintarea în vîrstă, observase că mecanismul funcţiona cu mai puţină eficacitate, se pierdea în timp, ca acele abilităţi extrasenzoriale apărute cu mai mare intensitate la pubertate, pentru a se diminua mai tîrziu. Ultima dată, tot ce obţinuse, fusese doar un răgaz, îl ajutase să pareze o situaţie limită bazîndu-se pe forţele proprii. Nici odată nu reuşise să-şi explice originea acestui fenomen. Dealtfel nu vorbise cu nimeni despre asta. Avea impresia că vraja s-ar fi destrămat odată cu primul cuvînt scăpat altcuiva.

Astăzi, după atîţia ani, se gîndi la ceea ce se întîmplase cu regretul profund că nu mai e puştiul cu palmele julite şi pantalonii uzi din iarna aceea Îşi zise că pe fiecare îl încearcă regretul după copilărie, dar la el acest moment era sinonim cu acel prim miracol. De undeva răzbătea un curent de aer, în oasele lui bătrîne îl simţea ca pe fiorii reci ai morţii. Da, am nevoie de un miracol ca să scap de aici, se gîndi. Dar n-avu încotro, şi trebui să coboare la penultima staţie, unde i se spuse că era centrul de încorporare. Nişte săgeţi îi arătară exact unde trebuia să ajungă. Înaintea lui se formase un şir dezordonat de bărbaţi, care mergeau în aceeaşi direcţie. Unul şchiopătă vizibil tîrînd după el o valiză pe rotile, aruncă priviri bănuitoare în urmă, pe figura ridată se citea un soi de suspiciune agresivă. Auzi în dreapta lui o tuse prelungită, apoi o voce întretăiată de un gîfîit bolnăvicios. Omul respira cu dificultate.

— Tot la centru mergi ? I se adresase lui. Era chiar mai bătrîn decît el. În mod sigur e o greşeală, continuă bărbatul gîfîind. Eu am astmă. Nici nu ştiu cum de m-au găsit tocmai pe mine ...

Încăpură cu toţii într-o hală imensă folosită ca depozit de utilaje industriale. Prezenţa se făcu printre lăzi de zece tone. Scria pe lăzi. Fură împărţiţi în grupuri de o sută. De fiecare grup se ocupă un tînăr îmbrăcat în uniformă militară. Citea numele de pe o foaie de hîrtie. Erau repartizaţi pe zonele unde locuiau. Şi cu toate astea, prezenţa luă aproape două ore. Hala nu era încălzită, se auziră vociferări din cauza asta, dar militarii din faţa grupurilor le curmară scurt, arătîndu-le că erau deja în armată şi trebuiau să fie disciplinaţi. Stătură aproape două ore în poziţia „pe loc repaus". Apoi fură urcaţi într-un tren blindat tras la intrarea unui tunel. Li se spuse că vor fi duşi la centrul de triere. După trei minute, trenul se opri.

— Tăceţi dracului din gură ! strigă cineva. Se priviră suspectîndu-se unul pe altul, dar în mod sigur nu vorbise nimeni. Nimerise într-un vagon ticsit, cugetă el. La fel ca în metrou. De afară nu se auzea nimic. Trenul era ermetizat.

— De ce ne-am oprit ? îngăimă cineva.

— Tăceţi din gură ! reveni vocea aceea. Vreau să văd ce naiba se întîmplă. Era mai mult spaimă în glas decît agresivitate. Susurul instalaţiei de aer condiţionat se transformă într-un zgomot pe registre mai înalte, parcă dăduse cineva drumul unui motoraş sau pornise un aparat dentar.

Se trezise în el o spaimă nelămurită. Urma să se întîmple ceva. Cum ? Cînd ? Întrebările dansau ca nişte spectre în mintea lui hărţuită de cele mai negre presimţiri. Nu mai era vorba de vreo ameninţare imprecisă, venită de undeva din neant, joc al hazardului. Ca pe front. Deodată, tot ce se petrecea în jurul lui, începu să aibă sens, relevîndu-şi logica după un joc istovitor de oglinzi false şi amănunte abia întrevăzute de mintea lui obosită. Desigur că reluau la nesfîrşit imaginea acelui bombardier lovit de rachete, sau debarcarea aceea singeroasă. Scoseseră vechi imagini documentare ca să convingă lumea că războiul continua, că erau pe cale să-l cîştige. Mai lipsea foarte puţin pentru ca victoria să fie a lor. „O victorie îşi are preţul ei în sînge", spusese nu ştiu cine la televizor, recunoscînd deschis că aveau pierderi grele. Bineînţeles că aveau pierderi grele, din moment ce trenuri din astea plecau săptămînal pe „front".

— Deschideţi uşile, rosti el, dar atît de încet încît numai cei de lîngă el auziră. Cînd îşi ridică privirea, observă că încercau deja să forţeze uşile masive de oţel. Se opinteau trăgînd de levierul care acţiona glisarea lor laterală. Trăgeau de uşi cu o disperare neputincioasă. Înjurau, se călcau în picioare, şi pe deasupra se apucaseră să bată cu pumnii în blindajul gros, ceea ce era şi mai rău, fiindcă îşi pierduseră simţul realităţii. Nu băteau să li se deschidă. Pur şi simplu îşi imaginau că vor sparge uşa.

Aerul începuse să aibă o densitate dureroasă. Gălăgia din vagoane se transformă în scurt timp într-un acces colectiv de tuse. Acum ştiu, îşi spuse el lăsîndu-se să alunece sub banchetă într-o mişcare uleioasă şi obosită. Aerul era încă neviciat sub banchetă. Respira cu batista la nas. Cu ochii închişi, încercînd să potolească usturimea care-i învăluise ochii, dar lacrimile-i accentuau usturimea. Plîngea înăbuşit. Îşi confecţionase o imagine mai demnă despre moarte. Despre moartea lui. Va fi adunat de sub banchetă ca un gunoi oarecare. Probabil vor folosi o cange. Nu se aplecau ei să culeagă morţii, dacă le rezervaseră o suprimare atît de vulgară şi brutală. Îi gazau, ca pe şobolani. Nu, asta nu era statuia eroului căzut pe front, încremenit într-o atitudine de curaj înfrînt doar de moarte. Cineva horcăia chiar lîngă urechile lui. Începeau să cadă, să se tîrască spre locurile unde gazul nu ajunsese încă. Nu vreau, murmură el. Nu aşa. Îşi simţi corpul incendiat de o durere atroce, zguduit de spasme. Nu acum, gemu el. Nu acum ... Cerşea miracolul care-l salvase şi în copilărie. Scăpase odată de un tren, nu cerea decît acelaşi lucru şi astăzi. Voia doar o amînare. Simţi cum spaţiul îşi pierde conturul, cum dispare podeaua. Era ca o anesteziere bruscă şi totală, care te face să pierzi aderenţa cu realitatea, blocînd canalele prin care veneau senzaţii. Şi dureri. Ceea ce-l făcu să deschidă ochii, era o senzaţie de cald direcţionată spre faţa lui cu moliciunea unei mîngîieri liniştitoare. Era pur şi simplu soarele. Se afla undeva sub cerul liber, şi soarele bătea drept în ochii lui năclăiţi de lacrimi. O strălucire neaşteptată şi dureroasă, care-i risipea gîndurile în crîmpeie de cuvinte confuze.

Apoi observă că era susţinut de braţe puternice.

— Pentru Dumnezeu, omule ! zise cineva în franceză. Mişcă-te, altfel te omoară bestiile alea. Era unul dintre bărbaţii care-l susţineau. Îngăimă şi el ceva. Ochii i se mai obişnuiseră cu lumina. Se afla într-un convoi. În depărtare, turnuri de pază se înălţau ostile la extremităţile unui gard multiplu de sîrmă ghimpată.

Deşi lacrimile-i curgeau în continuare, asta nu-l împiedică să vadă emblema urîaşă de deasupra porţii care întrerupea liniile gardului de sîrmă ghimpată. Da, scăpase din tren, dar tot ce obţinuse fusese un răgaz. Se îndreptau spre un lagăr de concentrare nazist. Citise destule despre acest subiect ca să-şi mai facă iluzii.

Cele patru turnonele frînară scurt, ușile se deschiseră și, prompte, grupele de intervenție înconjurară casa. Șeful lor operativ — un locotenent secund — dădea semne de nerăbdare și răsufla ușurat cînd, într-un tîrziu, o aerodină coborî lîngă el. Un maior impozant, în costumul său portocaliu, cări din aparatul de zbor și, privind în jur siluetele nemișcate ale soldaților, își aranjă ținuta. Locotenentul se postă în poziție de drepți lîngă el, așteptînd ordine. Maiorul îl ignoră și se îndreptă spre obiectiv. Era o casă aproape obișnuită, poate puțin cam mare — cele două etaje îi accentuau monumentalitatea — și avea o culoare originală : era albastră.

— Unde este evidomiciliatul ? întrebă maiorul.

Un soldat î-l indică prompt. Aflat undeva în dreapta ușii principale, paralelipipedul translucid care era evidomiciliatul nu mai poseda, din întîmplare sau intenționat, litera mare și portocalie care-l făcea vizibil de la distanță. Maiorul îl studie cu atenție, apoi îșî introduse în el cartela perforată personală. Nu se întîmplă nimic.

— Nu merge ? întrebă ca pentru sine.

Locotenentul își puse viol și lovi aparatul cu piciorul. O lumină pîlpîitoare, verzuie, invadă paralelipipedul.

— Dorese un raport detaliat asupra celor întîmplate ! ordonă maiorul.

Lumina clipi de cîteva ori și o voce androgină spuse :

— Subiectul nu a ieșit din casă în ultima lună decît de patru ori, cu mult sub limita normală. De cincisprezece zile on a ieșit deloc. În seara zilei a treia de la ultima ieșire un obiect enorm s-a prăbușit cu zgomot în interiorul casei. S-ar putea să fi fost un element al construcției ; valorile vibrației au fost cuprinse între 5 și 6 Rh. Zgomote de intensități mai mici au continuat și în zilele următoare.

Voces tăcu. pentru supericarcă a cartelei se ivi dintr-o fantă. Maiorul o luă gînditor, privind cum se topește lumina din interiorul evidomiciliatului, se apropie de ușa principală și introduse cartonașul perforat într-o deschizătură laterală. Cartela îi dură înapoi.

Ploua necontenit de nîtu timp încît D.Z.U. își pierdune speranța că apa va înceta vreodată să cadă. Totul în jur se abătuse asupra și clocotea asemenea unui cazan sub presiune. D.Z.U. era cu atît mai speriat cu cît nu mai văzuse de mult o ploaie, darămite să o mai și simtă pe propria-i piele. Era însă conștient că, pesul odată făcut, nimic nu-l va readuce vreodată înapoi, așa că suportă cu stoicism torentele ce-i biciuiau. Îl mai frămînta și problema hranei, căci nu mîncase în ultimele zile decît iarbă, iarbă goală, tăioasă în gust și zemoasă, iarbă ce creștea din abundență de jur-împrejur, dar care nu-l satisfăcea. Acum ar fi înghițit cu plăcere chiar și puțin „Pastol", aliment sintetic pînă nu demult dispretuit.

— Forțăm o pătrundere, maior-Oid Mef ?

— Nu, locotenent-Oid Lucif, cu siguranță nu. Nu știu dacă avem acest drept.

— Cu toate acestea, îmi permit să vă sugerez, maior-Oid Mef, că sîntem direct răspunzători de viața acestui om.

— Tocmai de aceea, locotenent-Oid Lucif. Nu avem vole să-o violăm printr-o acțiune de acest fel.

— Mă mirați, maior-Oid Mef ! Poate că acest om a păzit ceva care i-ar pune în primejdie existența, sau care i-a afectat chiar în bună parte, dacă nu total. Sau poate că omul a devenit un element antisocial, care s-a izolat cu bună știință, refuzînd să-și mai dea concursul la creșterea unei lumi noi. Și într-un caz, și în altul, datoria noastră este să devenim stăpînii pe situație.

— Datoria noastră este, înainte de toate, să-l ajutăm pe om și să-l respectăm dorințele, locotenent-Oid Lucif. Nu putem sări peste ele, chiar necesitîe fiind, gîndiți-vă la acest lucru ! Ei e un Om, în timp ce dumneavoastră ați sînteți decît un android cu numele scris pe frunte, ca mine, ca ei, spuse arătînd spre soldații grupelor de intervenție, ca și toți ceilalți de altfel. Am fost fabricați de la bun început în ideea unbordonării față de Om.

Locotenentul părea pus în dificultate.

— Dar s-a abătut de la regulile generale stabilite de comun acord între cei trei Oameni Nu e cazul să le respectăm pe ele, maior-Oid Mef ?

— Omul D.Z.U. e un cercetător. Luptă pentru salvarea rasei umane. Părerea mea este să nu-i deranjăm printr-o intervenție stupidă care ar putea în peste cap tot'ă munca lui.

— Rasa umană este salvată. Cele trei exemplare sînt în siguranță aici.

— Sînt trei bărbați, locotenent-Oid Lucif !

— Unul din ceilalți doi îmi va acorda permisiunea să intervin, maior-Oid Mef. Voi raporta și exitarea dumneavoastră.

— Vă întreb și să faceți acest lucru ! E un ordin !

Locotenentul intrase însă în aerodină.

— Veți fi dezintegrat pentru nerespectarea ordinelor ! urlă maiorul.

— Oricum nu mai am de trăit decît două perioade. Îmi fac o cinste sacrificîndu-le unui Om ! zîmbi malefic locotenentul.

„Să se facă lumină !" își repeta în vis. Se trezi brusc. Ploaia încetase. Se frecă la ochi, încă adormit, nevenindu-i să creadă. Soarele spărase și lumina întreaga poiană — o pajiște verde, verde, plină cu flori, înconjurată de cei mai eludați copaci. Și totul era în mișcare, în creștere, ani de culori, de nuanțe, cum D.Z.U. nu mai văzuse niciodată, se perindau prin fața ochilor săi, simți cum sub el crește o

VIOREL PÎRLIGRAS

CASA ALBASTRĂ

Aerodina se înălță pînă aproape de cerul de beton și-l atinse linița, peste case, spre una din extremitățile arăsîelului subteran.

Maiorul își încreți fruntea, mototolind inscripția „Mef" de pe ea, apoi coprinse cu privirea casa albastră, studiind atent fiecare zid, fiecare ușă, fiecare colț.

— Mă întreb dacă se mai află încă în casă, murmură și ochii mîntîi găsară departe, la suprafață, în înferani radioactiv, copilul războiului. Frișmă.

— Ce-ați spus, maior-Oid Mef ? întrebă cel mai apropiat soldat.

Maiorul îl privi surprins.

— Nimic, soldat-Old Satu.

Apoi se înălți, obosit, chiar suspect de obosit. Își atinse obrajii și simți rîdați de o piele sfîrcită. Își privi mîinile — noduroase, precum cele ale unui bătrîn. Epiderma dădea semne de uscăciune printr-o paloare albicioasă. Pulsul i se acceleră speriat.

Maiorul înconjura cu prudență casa. Pe unul din ziduri, îi atrăsese atenția un caporal, niște decorațiuni maronii, tentaculare, își schimbau mereu poziția, într-o înțîlcească eludată.

— Ce-ar putea fi, după părerea dumneavoastră, caporal-Old Diav ?

— N-aș putea să vă spun, maior-Old Mef. Nu mă mîră nimic ce vine din partea lui. Colegii susțin că Omul D.Z.U. e „drăcuș-gol" în persoană. Știți, dintre cei trei, el e singurul căruia îi place să stea în mijlocul nostru, să glumească și să discute cu noi, poate și pentru că e tînăr. Ceilalți sînt închiși în ei, cu moralul la pămînt. Noi ne minunăm și ne bucurăm că ne dă o asemenea atenție, fiindcă nu trăim decît zece perioade și au merităm investiția morală pe care ne-o acordă el. Ne vorbește tot timpul de vechea lume și de Marele război care a distrus-o. Odată, ne-a arătat un glob pămîntesc și ne-a explicat cum era împărțită lumea, care erau continentele... Globul era colorat și el ne-a spus că după Marele război n-a mai rămas nimic, și-a pîmbat palma pe suprafața lui și înțr-adevăr n-a mai rămas nimic, nici culori, nici continente. Doar un gri mucdar. Apoi a spus că viața ar putea totuși reveni datorită unei nu-știu-ce-fel de energii. A desfăcut globul în două, a turnat alcool în el și l-a dat foc. L-a închis ermetic, a spus „Hocus-pocus" și l-a întors pe dos ca pe o mănușă. Vă dau cuvîntul meu, maior-Old Mef, că globul avea pe el un puf colorat cu vechile culori ale continentelor. Omul ăsta e „drăcuș-gol", v-am mai zis. Poveștea el că în funcție de energie și de valoarea ei se poate jongla cu biorîtmul, reușindu-se accelerarea acestuia, sau chiar obținîe nemuirea. Totul e să ai energia disponibilă cu care să jonglezi.

— Așa a spus el ?

— Întocmai, maior-Old Mef. Mai spunea că, odată și odată, ne va ajuta și pe noi, androizii, să ne mărim perioadele de existență. Vă dați seama...

— Interesează-te, îi curmă brusc vorba maiorul, de situația centrală nucleare.

— Am înțeles, maior-Old Mef ! îi răspunse alurit caporalul.

Încîlcitura maronie de tentacule se agita frenetic pe zidul casei, părînd să-și mărească volumul, cînd soldatul Satu-Mare Neamț coborî zîmbind.

— Omul I.S.U. ne-a autorizat să fac ce vreau, maior-Old Mef. Voi încerca o pătrundere. Groapa numărul A, broșă prin poarta principală !

— Înapoi ! țipă maiorul, locotenentul îi dădu însă brînci.

— Continuați ! ordonă el.

— Cretin nenorocit, șoptoză maiorul ridicîndu-se de jos, o să strici totul, n-o să mai avem nici o șansă, auzi ? ! și se repezi la picioarele locotenentului, secerîndu-l.

— Viața lui e mai importantă pentru noi, urlă locotenentul încleștîndu-i pe maior în rostogolire, decît visurile lui efemere și periculoase, nu înțelegi, amărîtule ? ! Pierim cu toții, și el, și noi ! speriffit și lovi cu sete.

Se auzi o bubuitură. Cei din grupa 2 zăceau carbonizați pe sol. Razele armelor produseseră în impactul cu ușa o explozie cumplită.

— Casa a devenit un cimp energetic horăî maiorul încet.

Caporalul Diav se apropie în fugă.

— Maior-Old Mef, acumulatorii principali ai centralei nucleare au dispărut, producția de androizi s-a oprit, zice el și rămase holbat la chipul schimonosit și pervirea sticloasă a maiorului. Împietrit în neființă, strengulat de mîinile crispate ale locotenentului.

— Aduceți herbicid ! tipă locotenentul

D.Z.U. urmărea, șuit pe una din zanurimplietite ale copacilor, evoluția femei Era încă un exemplar primitiv, alcătuea mult și maimuță, dar D.Z.U. era convins că evoluția nu se va opri aici, că vor apare în scurt timp exemplare mai finisate, poate chiar ideale, ale oamenilor. O istorie a Pămîntului în numai cîteva zile. Îi observă, cu jind, mersul felin înspre capul de sus, pe care copaci, spre cerul albastru, albastru, casa albastră a visului aproape realizat, și D.Z.U. se simți fericit, fericit și atît de unisn, cîteva lacrimi i se prelinseră pe obrazul bătrîn, ca pergamentul. Atunci bolta se crăpă și fragmente uriașe din ea căzură peste femeia-ideal, strivindu-o ca pe un bufnet sec. Prin spărturile rămase în cer se zăreau repezindu-se enorcai bețe metalice ce dărîmau casa albastră pînă la temelii.

VIOREL PÎRLIGRAS

CASA ALBASTRĂ

Aerodina se înălță pînă aproape de cerul de beton și-l atinse linița, peste case, spre una din extremitățile arăsîelului subteran.

Maiorul își încreți fruntea, mototolind inscripția „Mef" de pe ea, apoi copriuse cu privirea casa albastră, studiind atent fiecare zid, fiecare ușă, fiecare colț.

— Mă întreb dacă se mai află încă în casă, murmură și ochii mîntîi găsară departe, la suprafață, în înferani radioactiv, copilul războiului. Frișmă.

— Ce-ați spus, maior-Oid Mef ? întrebă cel mai apropiat soldat.

Maiorul îl privi surprins.

— Nimic, soldat-Old Satu.

Apoi se înălți, obosit, chiar suspect de obosit. Își atinse obrajii și simți rîdați de o piele sfîrcită. Își privi mîinile — noduroase, precum cele ale unui bătrîn. Epiderma dădea semne de uscăciune printr-o paloare albicioasă. Pulsul i se acceleră speriat.

Maiorul înconjura cu prudență casa. Pe unul din ziduri, îi atrăsese atenția un caporal, niște decorațiuni maronii, tentaculare, își schimbau mereu poziția, într-o înțîlcească eludată.

— Ce-ar putea fi, după părerea dumneavoastră, caporal-Old Diav ?

— N-aș putea să vă spun, maior-Old Mef. Nu mă mîră nimic ce vine din partea lui. Colegii susțin că Omul D.Z.U. e „drăcuș-gol" în persoană. Știți, dintre cei trei, el e singurul căruia îi place să stea în mijlocul nostru, să glumească și să discute cu noi, poate și pentru că e tînăr. Ceilalți sînt închiși în ei, cu moralul la pămînt. Noi ne minunăm și ne bucurăm că ne dă o asemenea atenție, fiindcă nu trăim decît zece perioade și au merităm investiția morală pe care ne-o acordă el. Ne vorbește tot timpul de vechea lume și de Marele război care a distrus-o. Odată, ne-a arătat un glob pămîntesc și ne-a explicat cum era împărțită lumea, care erau continentele... Globul era colorat și el ne-a spus că după Marele război n-a mai rămas nimic, și-a pîmbat palma pe suprafața lui și înțr-adevăr n-a mai rămas nimic, nici culori, nici continente. Doar un gri mucdar. Apoi a spus că viața ar putea totuși reveni datorită unei nu-știu-ce-fel de energii. A desfăcut globul în două, a turnat alcool în el și l-a dat foc. L-a închis ermetic, a spus „Hocus-pocus" și l-a întors pe dos ca pe o mănușă. Vă dau cuvîntul meu, maior-Old Mef, că globul avea pe el un puf colorat cu vechile culori ale continentelor. Omul ăsta e „drăcuș-gol", v-am mai zis. Poveștea el că în funcție de energie și de valoarea ei se poate jongla cu biorîtmul, reușindu-se accelerarea acestuia, sau chiar obținîe nemuirea. Totul e să ai energia disponibilă cu care să jonglezi.

— Așa a spus el ?

— Întocmai, maior-Old Mef. Mai spunea că, odată și odată, ne va ajuta și pe noi, androizii, să ne mărim perioadele de existență. Vă dați seama...

— Interesează-te, îi curmă brusc vorba maiorul, de situația centrală nucleare.

— Am înțeles, maior-Old Mef ! îi răspunse alurit caporalul.

Încîlcitura maronie de tentacule se agita frenetie pe zidul casei, părînd să-și mărească volumul, cînd sosi aerodina. Locotenentul coborî zîmbind.

— Omul I.S.U. ne-a autorizat să fac ce vreau, maior-Old Mef. Voi încerca o pătrundere. Groapa numărul A, broșă prin poarta principală !

— Înapoi ! țipă maiorul, locotenentul îi dădu însă brînci.

— Continuați ! ordonă el.

— Cretin nenorocit, șoptoză maiorul ridicîndu-se de jos, o să strici totul, n-o să mai avem nici o șansă, auzi ? ! și se repezi la picioarele locotenentului, secerîndu-l.

— Viața lui e mai importantă pentru noi, urlă locotenentul încleștîndu-i pe maior în rostogolire, decît visurile lui efemere și periculoase, nu înțelegi, amărîtule ? ! Pierim cu toții, și el, și noi ! speriffit și lovi cu sete.

Se auzi o bubuitură. Cei din grupa 2 zăceau carbonizați pe sol. Razele armelor produseseră în impactul cu ușa o explozie cumplită.

— Casa a devenit un cimp energetic horăî maiorul încet.

Caporalul Diav se apropie în fugă.

— Maior-Old Mef, acumulatorii principali ai centralei nucleare au dispărut, producția de androizi s-a oprit, zice el și rămase holbat la chipul schimonosit și pervirea sticloasă a maiorului. Împietrit în neființă, strengulat de mîinile crispate ale locotenentului.

— Aduceți herbicid ! tipă locotenentul

D.Z.U. urmărea, șuit pe una din zanurimplietite ale copacilor, evoluția femei Era încă un exemplar primitiv, alcătuea mult și maimuță, dar D.Z.U. era convins că evoluția nu se va opri aici, că vor apare în scurt timp exemplare mai finisate, poate chiar ideale, ale oamenilor. O istorie a Pămîntului în numai cîteva zile. Îi observă, cu jind, mersul felin înspre capul de sus, pe care copaci, spre cerul albastru, albastru, casa albastră a visului aproape realizat, și D.Z.U. se simți fericit, fericit și atît de unisn, cîteva lacrimi i se prelinseră pe obrazul bătrîn, ca pergamentul. Atunci bolta se crăpă și fragmente uriașe din ea căzură peste femeia-ideal, strivindu-o ca pe un bufnet sec. Prin spărturile rămase în cer se zăreau repezindu-se enorcai bețe metalice ce dărîmau casa albastră pînă la temelii.

Per aspera ad astra

Nu știu să există vreun iubitor al literaturii de anticipație tinere din țara noastră care să nu-l cunoască pe Viorel Pîrligras. Numele lui a depășit de mult hotarele landoiului oraș de naștere (unde a activat inițial în cadrul cenaclului „H. Coandă", iar ulterior la „Victor Anestin" din același cămin studențesc face parte), reușind să se impună ca unul dintre cei mai talentați scriitori ai „genului sal". De fapt, el a obținut și o „confirmare oficială" prin Premiul Uniunii Scriitorilor dobîndite în decurs de numai 3 ani: 1982, la concursul „Avertisment pentru finișeni planetei", cu povestirea „Impact", și în 1985, în cadrul concursului anual de creație de anticipație, cu nuvela „Fantastica lume a lui Cristobald"), precum și prin celelalte premii la concursurile naționale și zonale.

Stilul său se remarcă printr-o imaginație bogată, construind universuri m'ultiple detaliate (vezi „Între nasturi"), adeseori confruntate cu omul („Fantastica lume a lui Cristobald", „O spărtură în zid"), din care omul iese învingător („Un mutant perfect") sau nu, cîștigul în acest din urmă caz fiind faptul că reușește să-și păstreze umanitatea, deci demnitatea ca specie („Impact", „Înapoi în negru"), iar atunci cînd aceasta e în primejdie, trage un semnal de alarmă puternic („Ranchetul sărmanilor", „Cap de țap la marginea pustiului", „Cucubeu pe cer").

Spuneam deci că uluiește la Viorel puterea creării alfor dimensiuni materiel, spațiului și timpului, dar, după părerea noastră, ceea ce-l recomandă în mod deosebit pe autor este faptul că, în ciuda acestor elemente de science-fiction, el nu uită niciodată că în centrul oricărei opere literare se află omul, cu bucuriile și necazurile lui, cu dramele și tragediile lui, cu aspirațiile lui cele mai înalte, cu setea lui de cunoaștere, cu dorința lui de a-și depăși condiția umană, de a se apropia de absolut, de a-și atinge idealul, oricît de utopic ar părea acesta.

Autorul pe care încerc să-l prezint *) a-a încercat vreodată să-și trimită personajele pe Lună, celelalte corpuri cerești i s-au părut și mai îndepărtate, iar dacă îi vor preocupa vreodată peripețiile în niște lumi străine, va fi pentru că și acolo vor fi tot oameni cu problemele lor pămîntești.

Călătoriile sale imaginare au fost pînă acum în exclusivitate terestre : în locul bicicletei, automobilului, avioanelor supersonice de luptă sau a rachetei de pionieriat, vehicule neîndeplinoare pentru reprezentanții semnificativi ai unei umanități, preferă mijloacele de transport în comun : trenul, ca în După amiază plonjoasă, călătorind, autobuzul, ca în Ireirea sau însăși planeta-mamă Terra, ca în povestirea de mai jos.

Povestirile sînt toate încorsiuni într-o realitate ușor trucată. Ca să ne convingă, țînărul prozator evită ormele și recurge la o diplomație ceremonioasă. Totuși, discursul epic, de o modernizare intrinsecă, prezintă unele inegalități și nelinivarități. Sînt, inițial supraîncărcat de ornamente retorice baroce, se simplifică în timp. Autorul redescoperă pe parcurs plăcerea de a povesti și o împărtășește cititorului cu o voluptate a revelării unor semnificații ascunse. Apelul la unele procedee literare la modă poartă mai degrabă amprenta experimentului personal, decît pecetea determinării definitive. Felurilele formaliame sînt adoptate cu tîrțul de împrumut și amalgamate, în căutarea vadului propriu. Fără nici o îndoială, aveau în față povestirea unui prozator în creștere, care a descoperit o arie tematică generoasă în semnari, dar o explorează încă cu timiditate. Vom descoperi în acest om de lingă oameni, un scriitor format abia cînd narațiunile sale vor aborda omul printre oameni. Dar aceasta nu este decît o chestiune de timp. Să avem, deci, răbdare.

GYÖRFFY GYÖRGY ■

*) Traian Urdea s-a născut în 1963

Omul de lîngă oameni

Autorul pe care încerc să-l prezint *) a-a încercat vreodată să-și trimită personajele pe Lună, celelalte corpuri cerești i s-au părut și mai îndepărtate, iar dacă îi vor preocupa vreodată peripețiile în niște lumi străine, va fi pentru că și acolo vor fi tot oameni cu problemele lor pămîntești.

Călătoriile sale imaginare au fost pînă acum în exclusivitate terestre : în locul bicicletei, automobilului, avioanelor supersonice de luptă sau a rachetei de pionieriat, vehicule neîndeplinoare pentru reprezentanții semnificativi ai unei umanități, preferă mijloacele de transport în comun : trenul, ca în După amiază plonjoasă, călătorind, autobuzul, ca în Ireirea sau însăși planeta-mamă Terra, ca în povestirea de mai jos.

Povestirile sînt toate încorsiuni într-o realitate ușor trucată. Ca să ne convingă, țînărul prozator evită ormele și recurge la o diplomație ceremonioasă. Totuși, discursul epic, de o modernizare intrinsecă, prezintă unele inegalități și nelinivarități. Sînt, inițial supraîncărcat de ornamente retorice baroce, se simplifică în timp. Autorul redescoperă pe parcurs plăcerea de a povesti și o împărtășește cititorului cu o voluptate a revelării unor semnificații ascunse. Apelul la unele procedee literare la modă poartă mai degrabă amprenta experimentului personal, decît pecetea determinării definitive. Felurilele formaliame sînt adoptate cu tîrțul de împrumut și amalgamate, în căutarea vadului propriu. Fără nici o îndoială, aveau în față povestirea unui prozator în creștere, care a descoperit o arie tematică generoasă în semnari, dar o explorează încă cu timiditate. Vom descoperi în acest om de lingă oameni, un scriitor format abia cînd narațiunile sale vor aborda omul printre oameni. Dar aceasta nu este decît o chestiune de timp. Să avem, deci, răbdare.

GYÖRFFY GYÖRGY ■

*) Traian Urdea s-a născut în 1963

TRAIAN URDEA

INCURSIUNE ÎN COTIDIAN

Lăsasem de mult în spate orice urmă de viață omenească, urcînd fără grijă pante ale unei poteci străcurate printre tufișuri. Sub tăina nestrăbătută a pădurii, orice cale aproape dispărusse. Drumurile șerpuitoare, cînd repezi, cînd domole, de la poalele munților, purtate prin locurile murelor și chiperilor se topeau aici, lăsînd-o în pote.

Ca să urci munțele spre care tot Moș Gheorghe, niei hărțile turistice și nici marcajele nu te ajută. Singura călăuză a pașilor este întîmplarea. Plecînd în căutarea lui, de altfel, nu mîzeam decît pe foarte puține informații, ca toate că, mai ales din descrierile găsite în literatură, drumurile acestea ar fi trebuit să-mi fie cunoscute. Poate ciudat, dar această unică turză de unde aș fi putut afla în amănuntime desfășurarea drumului am ocolit-o intoiteraș. Mai multe ere mai pățin conștient, voiam, încă de acum cîțiva ani, cînd am pornit în căutarea lui Martin, să văd dacă norocul mă va ajuta sau nu cu el.

Așezat astfel încît să poată fi abordat din orice direcție, cumenii au trasat pe poalele acestui munte un labirint și, intrat în el cu sentimentul luptării într-o taină nouă, m-au năpădit amintirile. Unii dintre ele este legată de o carte citită în adolescență și reprezintă un fragment de pe prima filă a acesteia :

„Prin 1969, într-un important centru urban din această rană, se prezintă la biroul pentru evidența populației un bărbat care pretinde că și-a pierdut buletinul de identitate. În buzunarul hainei nu are decît un certificat de naștere, ținut acolo, probabil, mult timp, căci arată uzat, iar în mijloc, unde stăteau scrise numele lui și ale părinților, o pată mare de ulei șterse aproape totul. Poartă un costum albastru închis, încheiat la două rînduri de nasturi, puțin cam mic, lăsînd-o descoperite încheieturile mîinilor și mijlocul. Un base mare, ceaunlu, îl acoperă capul, urechile și o parte din umeri de ploaie și vînt. Cu fîrea ei blîndă, tot timpul cu zîmbetul pe buze, cuceerește pe loc cele 20 de inimi ale funcționarilor biroului, astfel încît acest cerut i se eliberează pe loc, în pitic gîndindu-i-se și un loc de muncă.

Trăiește nici aproape trei ani. Este un coleg bun, îl ajută întotdeauna pe cei din jur. În pauze să audă glume, să rîdă și dovedește o curiozitate aproape boinăvicioasă. Totuși cei din jur îl-au caracterizat drept un om retras, fără prieteni și puțin cam greu de cap. De ce ? Nimeni nu poate spune precis. Poate că nu a fost văzut niciodată în compania unei femei, ori la vreun pahar cu prieteni. Poate pentru că nu mănîncă niciodată în pauza de masă și pune uneori întrebări prea stupide."

Cartea se numea „Incursiune în cotidian" și m-a impresionat destul de neplăcut prin stîngăcia și totala neprecepere în ale scrisului dovedite de autoare. O serie de inadvertențe veneau să-mi pună răbdarea la încercare, fiind un editor absolut obținut și dezinteresat, astfel încît am abandonat lectura puțin înaintea jumătății sotemnului fără să-l citesc prefață.

De vină a fost, cred, vocea autorială. Seriosaș pînă la gravitate, monotonă cu excepția cîtorva sfîrșituri de capitol aoreeum entuziaste, stridentă și nu de puține ori ilogică sau părtinitoare, aceasta reușea să evite grotescul cu umorul pînză-o incoerență a afirmațiilor dublată de introducerea-unor lungi pasaje descriptive. Cîț puțin aș aveam s-o privesc după lectura cîtorva studii impresionante prin volumul bibliografiile prezentat, și din care am aflat în plus că Martin fusese logodit de trei ori. Toate acestea făcean ca reținerea editării acestei cărți să-mi rămînă ascunsă ;

„Într-o dimineață, continua pașajul, în timpul pauzei de masă, unul dintre colegii lui se gîndi că n-ar fi rău dacă s-ar mai rîde puțin. Peste cîteva minute de la semnalul care-l anunțase pe toți în lupta cu felîile de pîine unsă cu unt și de salam, apăru cu un acumulator de 24 V în brațe.

— Hei, Martin, îl strigă acesta întrînd cu cutia neagră și unsuroasă în brațe, ai mai văzut așa ceva ?

Martin, care stătea liniștit și umbrea o muscă plimbîndu-i-se pe deasupra urîților, ridică ochii și îl privi o clipă."

Mai tîrziu am aflat că singurele că autoarea acestei cărți, o anumită Margareta Stoian, era pe atunci elevă în clasa a VIII-a. Cele cîteva comparenri minute sub îndrumarea profesorului ei de limba română, constituie într-o cumară și superficială biografie, au făcut vogă îndeosebi datorită unui studiu consacrat vieții autoarei. Cartea, susținea comentatorul, a fost scrisă cu mult înainte de descoperirea lui Martin. Singure carcină a Margaretei Stoian și a profesorului ei, în momentul precătirii pentru tipar a fost aceea de a pune sub o formă accesibilă și plină de farmec, un volum de informații, rezultat al unor fenomene încă necunoscute, ce se așteaptă înțelese și aduc o lumină nouă și originală asupra Marelui Extraterestru care a fost Martin B." În continuare, urmeară o serie de fișe tehnice ale navei despre care autoarea susține că și-a construit-o din propriul trup, navă destinată să parcurgă drumul pînă la planeta lui Martin, însoțite de date biografice, o listă a oraștor vizitate în timpul vieții, analiza grafologică și concluziile medicului psihiatru sub a cărui observație a reușit să fie ținută timp de mai multe zile.

Între terminarea acestei cărți și apariția ei în librării s-au scurs aproape doi ani, deoarece fata a fost internată într-un ospiciu. Acolo, de altfel, a și murit, aruncîndu-se pe geam, cu bratele deschise în chip de aripi. Ultimele ei cuvinte : „Zbor spre planetana ..." i-au consolidat definitiv celebritatea. Două fragmente din volumul de mărturii culese da Gheorghe Rîpanu, intitulat „L-au cunoscut pe Martin B." aveau să mă ducă din nou către prima mea lectură :

„Nu era greu să vezi pe mutru nătărăului ăsta, după felul cum se holba, că nu mai văzuse niciodată nu ceva și puteai să-i torni orice gogoși despre el ?). Tin minte că odată Pavel a adus un aparat radio și era atît de entuziasmat de muzică — nu avea importanță de ce fel — că n-a încrat toată ziua mai nimic."

Celălalt era arădătut de aceeași sinceritate :

„Îl vedeam uneori că stă toată stulica și se uită alurea pe pereți, că nu vorbește cu nimeni și parcă se teme să te privească în ochi. Era un fel de om pe care îl ghicești repede și-ți dai seama dacă-ți ascunde ceva. Cînd îl întrebam, zicea că totul este perfect, dar nu dura mult și îmi spunea, așa, că parcă fără legătură cu subiectul, că are ochii prea mari și sprîncenele de parcă n-ar fi ale lui. Într-o zi, am observat că poarta perucă. Priveam o porțiune a pielii dezgolită, ce dădea la iveală pielea capului. Mi s-a părut absolutnie, hidoasă, nu-mi dau seama de ce. Avea o strălucire ciudată. Atunci a întors capul și a înțeles că se întîmplase. Din ziua aceea m-a evitat tot timpul, oricît m-a străduit să-l fac să înțeleagă că nu s-a întîmplat nimic."

Acesta este și faptul pentru care mi-au atras atenția. Nu se poate ca într-un colectiv de muncă, după trei ani, să nu știe fiecare aproape totul despre celălalt. Amănuntele ulterioare, de multe ori contradictorii, culese de la colegii lui Martin, sînt, cred, în cea mai mare măsură scorneli sau închipuiri tendițe. Singure acestea două mi s-au părut convingătoare, ajutîndu-mă să înțeleg în plus fragmentul următor din „Incursiunea" Margaretei Stoian, care, la vremea lecturării lui, l-am considerat cu totul deplasat :

„— Nu, răspunse el clătinînd din cap, ce contacte, poți să vezi ... un film.

— N-am mai văzut așa ceva.

Părea evident încurcat de faptul că ceilalți colegiflor rîdeau și nu mai știe ce să mai spună.

— Alb-negru ?

— Color, evident !

— N-am mai văzut niciodată așa ceva, repetă Martin, apoi tăcu. Nu-și putea închipui de ce trebuie să pună neapărat limba și îl era oarecum rușine, pentru că nu avea o limbă tocmai frumoasă. În cele din urmă, se hotărî și în momentul stingerii bornelor căzu pe podea sfrăfulgerat. Mort. MORT !"

În cea mai mare parte a alcătuirii sale, Martin semăna cu noi. Dar nu cred că această constatare ar trebui să ne entuziasmeze într-atît încît să declarăm, așa cum au făcut-o unii, că a fost „cel mai fericit extraterestru de pe pămînt". De multe ori, defectele fizice ale semenilor noștri, încă un infirmitatea, ci doar o disproporție a trupului, o cicatrice, asimetria feței sau chiar un neg, ne creează o anumită rezervă. Martin n-a putut fi deci nici „cel mai iubit dintre extratereștri" și nici „reprezentantul unei specii degenerate". Dovadă impresionanta recunită, trusele de machiaj și cele cîteva trucuri deosebit de ingenioase, singura mișcatre lăsată pămîntenilor.

Am văzut la institutul de medicină legală cîteva fotografii. Martin era într-adevăr urît, avea de ce să se teamă. Nu știu dacă a fost un instinct programat sau ne de oître „părinți", dar, probabil, primul lucru ființelor fără dubii a fost acela că, dacă vrea să se adapteze societății umane, trebuia să încerce să fie ca noi. Îi era „rușine" să-și arate limba, deoarece aceasta avea o formă deosebită, despicată la vîrf, ca marginile rotunjite și un canal median, configurație care imprima vorbirii un pitoresc caracteristic. Era lipsit de pilozitate. Pielea de un albastru deschis, devenea roșulie odată expusă la soare, ca acea a noilor născuți. Cu toate că trupul său avea o înfățișare umană, cîți dintre noi ne-am fi dezvăluit în fața lui ? Experiența de convietuire cu speciile de animale inteligente, pe baza cărora am putut realiza un sistem rudimentar de comunicare, ar trebui să fie pentru noi, cred, un exemplu. Dejile naturii interzic contactul dintre noi și civilizațiile extraterestre tocmai pentru că misiocul cel mai sigur de conservare a speciei este. În același timp, și cel mai simplu.

Cazul lui Martin ne poate deci să confirme această ipoteză. Într-o emisiune transmisă de televiziunea noastră anul trecut, realizatorul ei apărea, în fața unui peisaj înzăpezit, îmbrăcat într-un elegant costum de cosmonaut, ținînd în brațe un pachet legat cu o fundă roșie. El se oprește în dreptul unei în furul cărora s-au adunat invitații și scoțînd din mînecă atingă un pui de hîrtie, începe să citească un bine cunoscut text :

„Într-o noapte răcoroasă de toamnă, cam pe vremea cînd podgorenii nu terminat culesul viilor și mustul adus în uicele începe să vindece ascățeanele gîturilor, cînd prunele s-au copt și pulca încălzește inimile celor de la munte, o pîclă deasă a acoperit tot ținutul și l-a cufundat într-o beznă cum n-a mai fost pînă atunci. Prin sorul devenit viscos, flacăra felinarului abia putea fi văzută, aruncînd la jur o lumină atît de palidă și de difuză, încît în nimic nu folosea. Doar poate să-i amăgești ochii."

Lectura primelor rînduri ne pune în fața unui text bine scris. Autorul pare să aibă un stil format, care deși nu-i aparține știe să-l stăpînească. Ceea ținută ar putea atrage atenția filologilor (dar nu numai lor) încă după lectura acestor cîteva propoziții : abundența clișeelor.

„Spre dimineață, continuă el să citească, ceața s-a ridicat încet deasupra unui munte cu virful retezat, unde a persistat sub forma unui nor compact, alb-cenușiu, timp de cîteva ore. Apoi norul a devenit din ce în ce mai transparent, pînă nu a mai fi putut fi văzut și nu s-a mai arătat niciodată ...

— Am început această discuție, tovarășe Tiberiu Alexe, cu un fragment dintr-o povestire S.F. citită acum mai mulți ani în cenaclul pionierilor și școlarilor din Pietrișoara, județul Hunedoara. Cîte asemenea povestiri au mai fost descoperite pînă în prezent ?

— Aproximativ cincisprezece.

— Și toate scrise de copii care de aceeași virstă ...

— De copii pînă la 13 ani. S-au descoperit și cîteva desene — este adevărat, foarte stîngace — ale acestui personaj, în cîteva grădinițe.

— Designr nu erau identice ...

— Evident, în fiecare ... reprezentare intervenea factorul de creativitate al fiecărui copil în parte."

Peste tot acolo unde Martin își face simțită prezența „literară" textele povestirilor pocetitor, scriitorilor, par o înlănțuire de clișee, de imagini hisecunoscute, care o de fapt și sînt. Tin minte din diferitele cor au avut loc anunci că toți participanți o fărut de acord asupra faptului că nuvelă stimul superiției acestor scrieri este strîlegat de utilizarea clișeului. Iar gustul și, în care comunicatul scoate din cuie pe care o aduzese o plăpîgă reprezentînd pe Martin în mărime naturală și-i dă drumul să plutească prin încăpere, făcînd după să țîșnă pe fereastra deschisă florile Bucureștilului au putut-o vedea înțîață multă timp deasupra orașului), vine a aprecize formal această latură a personajului lui Martin : capacitățile și posibilitățile sale de comunicare.

Totuși, împiedicarea lui Martin în existența este pasivă. Povestirile pionierilor din județul Hunedoara par mai degrabă efecte secundare ale contactului de zînă a lui Martin decît o acțiune provocată voluntar. Între ele nu în mintînul cititor se realizează o cea mai mare diversități, iar personajul nu înșeamnă alci o schimbare în viața locuitorilor. Se pare, singură, acțea de cunoaștere îi înșeamnă pe Martin în prospectarea lumii care îl înconjoară.

De altfel, ajuns în fața unei lui Mr Gheorghe, aș-am să-l întreb mult mai bine pe Martin. Mi-l închipuiam un cobe agenat într-un labirint natural și pus să găsească ieșirea. El a găsit-o pe ocean, reprezentînd centrul. Pe ocalaltă — lumea întreagă — a descoperit-o mai tîrziu. C de tîrziu ? Nu știm. Pentru cei de afară are vreo importanță. Sătui de publicațiile furtunoase făcută după destăinuirile lui simple, de oameni de bună credință, i-a unui ziarist întreprinzător. I el îmi promise virita cu suspiciune. Abia cînd încă îi povestese cum m-am hotărît să ajun la el și care este credința") mea despre Martin, își deschid zîmbetul.

*Sînt poftit la masă și pentru prima dată în viață mănînc cu o lingură de lemn dintr-o strachină de lut. Apoi, seară, pe prispa noului îmi povestește despre Martin. Cu ghicea imedi

CONSTANTIN COZMIUC

POETUL LA MASA DE SMARALD

— fragmente —

„Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte / Decît un nume adunat pe-o carte" [1]. Într-adevăr, atît a mai rămas din făptura poetului, un bărbat masiv, cu obrajii rumeni și privirea pătrunzătoare a celui crescut în sînul naturii. Fotografiile, cele cîteva zeci publicate în **Album** cu ocazia comemorării dispariției sale, ni-l arată zîmbind tot timpul, păstrînd o expresie caldă în orice ocazie, imagini contrariante pentru adolescentele care îl vedeau mai curînd plăpînd și ofticos, dispus spre nostalgie, nu spre ris și veselie.

Cei care l-au cunoscut ne-au descris plăcerea poetului pentru anonimat, cum de fapt singur recunoaște în **Autobiografia poetică**, deși nu-i putem nega păcatul trufiei, bine ținut în frîu de modestia caracteristică țăranului. Unii critici împărtășesc această opinie, identificînd în Marele Anonim, personajul cheie din piesa **Vieți în serie**, un alter ego al autorului.

Despre copilăria sa avem în primul rînd propria descriere, în **Amintiri în pantaloni scurți**, volum predat astăzi în școală. Cu greu ne putem imagina celebritatea zilei de azi, păscînd vacile și buchisind abecedarul, dînd de mîncare la porci sau furînd caise din livada vecinului. Cu toate acestea evenimentele fac parte din „patrimoniul de aur" al poetului, după cum singur recunoaște la începutul volumului : *„Scumpă și dragă copilărie, ce fericit eram, alergînd pe dealuri, îngrijind turma satului pentru cîțiva bănuți ori strecurîndu-mă în livada vecinului după un pumn de caise"*. Fără a ieși în evidență, a fost totuși extrem de atent și sensibil la ceea ce se petrece în jurul său. Impresiuni ale acelei vremi întîlnim în aproape toate poeziile sale, lucru evident în ciclul **Nostalgii în septembrie**, impregnat cu sfiala omului de la munte pierdut în oraș, împletită cu nostalgia copilăriei.

Despre părinții săi știm puține lucruri. Viețuirea lor nu a lăsat alte urme în literatură, decît persoana poetului. Documentele vorbesc despre doi oameni care s-au născut, și-au făcut datoria și au murit, la scurt timp unul după celălalt. În viziunea poetului au dimensiuni cosmice — în **Iarna de la sfîrșitul lumii** : *„Mama era iarna de la sfîrșitul lumii / tata stătea pe cîmp / copacii se albeau din tîmplele lui de țărm nătîng / timp de un gînd iar nu timp de cuvînt / se răcise mîncarea pe masă / casa noastră nu mai avea casă / tatăl meu era plecat pe cîmp / mama era iarna de la sfîrșitul lumii"* [2]. Amintirea celor care i-au luminat copilăria este intercalată aici cu ideile sale despre continuitatea informațională a viului, concepție asupra căreia vom mai reveni.

Începutul vieții citadine, după cum rezultă din relatările celor care l-au cunoscut în această perioadă, publicate în volumul omagial **Poetul, așa cum a fost**, a fost destul de agitat, marcat de ostilitate și lipsa acomodării. De fapt nu s-a integrat niciodată în noul său mediu, ci a fost înfrînt, eșec tradus în versuri prin imaginea orașului tentacular. Ca un reflex protestatar, își va marca originea pe întreaga întindere a vastei sale opere, creînd adesea poezii pur folclorice, intrate în circulația anonimă, *marea și singura adevărată*, cum îi plăcea să o numească.

O consecință fericită a acestui refuz de a reverbera la stimulii seci ai orașului a fost și retragerea sa în studiu. Era mîndru și nu concepea să nu știe măcar principiul zecilor de tipuri de mașini din jurul său. Tratat a cîștigat atît respectul colegilor, filologi cu toții, cît și plăcerea aprofundării tuturor ramurilor cunoașterii, lucru care a continuat să-i preocupe întreaga viață. Firea sa încăpățînată îi ajută să învingă dificultățile primului contact, dur și dificil pentru formația sa, iar ambiția, combinată cu o curiozitate nativă, face în scurt timp din naivul sosit cu bocceluța în mînă, unul din rarele spirite enciclopedice ale acestui veac.

Cristalizării cunoștințelor acumulate în această perioadă îi datorăm trilogia **Poezie și rațiune**, ca și volumele dedicate fiecărei descoperiri științifice marcante din acest sfîrșit de mileniu. Întreaga sa creație, după această perioadă, va fi pecetluită de căutări care, fiecare în parte, au generat noi tendințe și curente în artă, și pe care poetul, veșnic nemulțumit de sine, le va abandona pentru a se dedica unei noi direcții.

Viața mondenă nu l-a atras, deși se străduia să-i facă față în mod onorabil. Autoarea volumului **Clipe lîngă poet** ne împărtășește opiniile ei despre acest straniu personaj, cu un oarecare regret nedefinit planînd peste întregul volum :

„Trecuse de miezul nopții. În jurul nostru lumea dansa, striga cuprinsă de o veselie bachică pe care a doua zi avea să o regrete, pentru a o relua seara. M-am apropiat de el și învingîndu-mi timiditatea l-am întrebat :

— Vrei să dansezi ?

El m-a privit cu ochii săi albaștri fascinanți și a țîșnit brusc în picioare, gesticulînd retoric și declamînd : «O, vreau să joc cum niciodată n-am jucat ! (. . .) / pămîntule, dă-mi aripi : / săgeată vreau să fiu, să spintec / nemărginirea, / să nu mai văd în preajmă decît cer, / deasupra cer, / și cer sub mine — / și-aprins în valuri de lumină / să joc / strălucerat de-avînturi nemaipomenite» [3]. *În prima clipă — trebuie să recunosc că l-am crezut nebun și m-am cam speriat. Apoi am înțeles ce voia să-mi spună : ar fi dansat, dar nu surogatul acela ridicol."*

Despre prietenia lui cu autoarea volumului citat nu vom vorbi aici, subiectul este practic epuizat, vom arăta doar că neamurile din sat, la curent cu evoluția poetului, au devenit îngrijorate de petrecerile prea dese la care participa cel plecat din mijlocul lor. În **Revista satului** apare chiar o poezie dedicată „Marelui Stihuitor", cu un aer nu atît mo-

ralizator (cum pare la prima vedere), cît solemn și impregnat de credința arhaică în puterea cuvîntului.

În **Autobiografia poetică** există o referire directă la acele versuri, și asta zece ani mai tîrziu :

„Întotdeauna mergeam cu plăcere la neamuri. Mă bucuram mai ales că o întîlnesc pe mătușa mea (sora tatălui n.n.), o fire veselă și hotărîtă, cea care mi-a dedicat, în urmă cu zece ani, un descîntec publicat în **Revista satului**. *Avea încredere în mine bătrîna, căci altfel nu m-ar fi făcut atent : — Ai grijă cum te joci cu vorbele căci „cuvîntu are așa o putere că doar nu e numai un sunet, ci are și un înțeles ; înțelesu ăsta e puterea lui !"* [4].

Am privit-o, mirat de cele spuse, mai ales că înainte de replica ei fusese vorba de cu totul altceva. Crezînd că n-am înțeles-o, a revenit :

„— Gîndul și vorba merg laolaltă, vorba nu e decît gîndu în grai, cuvîntu nu poate veni fără gînd" [4].

Am întrebat-o atunci dacă nu de aceea mi-a dedicat strofele acelea care, de ce să nu recunosc, au atras multe comentarii mălițioase din partea colegilor, dar singurul lucru pe care l-am mai putut scoate de la ea a fost „unde-i minte multă, e și prostia mare".

Nu m-am supărat, poezioarei aceleia îi datorez dacă mă gîndesc bine, o schimbare majoră în viața mea."

Gîndul liniștii interne devine, după apariția versurilor citate, una din dominantele autorului. Vîrsta începe să-și spună cuvîntul, atrăgîndu-i atenția asupra uzurii fizice a trupului, supus la grele încercări : *În acest trup / cu niciodată n-o să mai revin / sînt săturat de tine, piele / de voi doi ochi ziși și albaștri* [2], încercînd iluzia desprinderii de timp : *Eu sînt profetul / fantoma vremii nu m-atinge* [3] după ce în prealabil își dobîndește liniștea *hipnotizînd materia / în formele din vise* / întrebîndu-se în cele din urmă dacă *îndrăzni-va soarta / să mai înceapă-a doua oară lupta / cu un visător* [3].

Cunoscînd ansamblul „teoriei nemuririi", redescoperită în zilele noastre, după studierea amănunțită a operei poetului, este evident că germenii concepției care a înlăturat frica de moarte a omenirii provin din două direcții principale : teama ancestrală față de neființă amplificată de sensibilitatea artistului și împletită cu resemnarea tipică a omului din popor, de unde a și preluat o serie de elemente disparate care, adunate într-un tot unitar, vor revoluționa tehnologia modernă : reacțiile nucleare la energie joasă și corolarul lor — posibila nemurire.

Ultimul roman al poetului, **Certitudine la zenit**, are semnificații ambigue ; nu putem ști cu siguranță dacă evenimentele narate au caracter memorialistic sau valențe premonitorii. Există însemnări extrase din carnetul de notițe al autorului romanului, însă nefiind datate există posibilitatea ca ele să reprezinte doar schițele unor scene, repovestite mai tîrziu (romanul este scris la persoana întîia) cu bătrînul orb din gara părăsită în care tînărul aventurier își exprimă convingerea că nucleele atomilor ar putea reacționa și în condiții blînde, dacă s-ar putea găsi un catalizator adecvat. Bătrînul îi înmînează atunci două cărți, nu aflăm direct care anume, însă indicațiile din roman converg spre volumele cunoscute ale lui Fulcanelli și Sadoul, pe care eroul le studiază și se decide pentru calea bătută zadarnic de sute de înaintași din toate timpurile.

Spre finalul romanului, înainte de a-și începe asaltul ultim asupra materiei, eroul se izolează treptat de semenii săi, preocuparea sa absorbindu-i întreg timpul disponibil. *O timp, ce ușor îe scurgi printre degete !* exclama și autorul romanului, participînd din ce în ce mai rar în întrunirile colegilor. Încă de la apariția nuvelei-eseu **Înaltul unit cu abisul** (al cărei titlu sugerează o regăsire a macrocosmosului în microcosmos), contemporanii săi remarcaseră izolarea voită în care se complăcea poetul, acuzîndu-l de infatuare și blamîndu-l ori de cîte ori pretexta că se retrage din motive de sănătate.

În nuvela amintită apar pasaje întregi din „teoria nemuririi" Cadrul general al nuvelei îl constituie o discuție între trei personaje ; Astronomul, Băiatul-cu-ochi de-smarald și Atomistul, prezent mai mult ca element de contracarare a entuziasmului Băiatului. Tînărul afirmă că structura de bază a lumii este informația (recunoaștem aici **Ortofizica** drept punct de pornire al dizertației), organizată într-o așa numită „infomaterie" izolată de lumea euclidiană dar avînd puncte comune cu aceasta prin intermediul creierului, punte între univers și „infosferă". Băiatul susține că în clipa reorganizării materiei ,cum ar fi de pildă fuziunea a doi atomi, dacă procesul este lent, mintea umană poate interacționa direct cu infostructura, reorganizînd-o prin înscrierea unor noi informații, la fel cum se reprogramează un calculator. Astfel, ne spune autorul prin intermediul personajului, ADN-ul se poate organiza după voie, înlăturînd „gena morții" de pildă, sau regenerînd întregul corp.

Tot din acea perioadă datează și o scrisoare publicată în volumul **Poetul : corespondență anonimă**, din care rezultă că pericolul major al acestui experiment inedit era cel puțin bănuit, dacă nu și cunoscut : este vorba de faptul că infosfera, conectată direct cu structura cerebrală, poate capta dorințele înscrise la nivelul subconștient, care se substituie celor conștiente realizînd efectul de *transfer volitiv*, cu rezultate nefaste care în ultimă instanță, pot compromite experimentul.

Tot aici, se citează o poezie din care rezultă că experimentul este favorizat de unele radiații cosmice (probabil provenite de la pulsari) ; *Prin atomii adunați în glastră / Materia stelară-i un vînt / Ce-a foșnit printre astre / Și-acum imprimă un cînt.* Titlul probabil, **Poetul la masa de smarald**, sugerează un poem de lungime mai mare, pe care însă nu l-am găsit publicat și, exceptînd fragmentul de mai sus, îl putem considera pierdut.

Datele aflate în marea circulație se opresc aici. Cîteva elemente aluzive, prezentate în **Poetul : așa cum a fost**, conturează imaginea unui om izolat, ocupat toată ziua cu întreținerea focului la cele trei cuptoare instalate în camera mare a locuinței sale, de unde nu pleca decît pentru a-și cumpăra mîncare. Scopul său, necunoscut în acea perioadă, părea un capriciu nebunesc în ochii celor mai mulți. De aici, ca și din precaritatea mijloacelor de trai, a apărut legenda poetului Nebun, hălăduind printre cuptoare și pretinzînd că e Hefaistos, deși nici unul dintre cei care l-au cunoscut direct în aceea perioadă nu au remarcat semne de tulburare mentală.

Cu trei ani înaintea sfîrșitului său prematur se pare că încep să apară și primele rezultate concludente ; cîțiva dintre vecinii săi afirmă că au fost vindecați de boli incurabile, grație unui preparat, furnizat de către poet. Este important de semnalat că mulți pot dovedi diagnosticul premergător, ca și vindecarea, pe baza unor certificate medicale sau buletine de analiză.

Pe măsură ce timpul ne apropie de „ora zero" a vieții personajului nostru, apar din ce în ce mai puține mărturii scrise. Vecinii povestesc despre el cu teamă, amestecată cu respect, amintindu-și mai puțin de om, cît de zgomotele ciudate și fumul gros care se ridica necontenit din coșul casei sale. În seara fatală, au fost alarmați de un sunet ascuțit, însoțit de lumini intense care fulgerau curtea prin fereastra camerei sale. L-au strigat, au sunat, au bătut în ușă și, neprimind un răspuns, au chemat pompierii, speriați de eventualitatea unei explozii. Aceștia, ajunși în fața camerei sale, au fost împiedicați să intre datorită unui eveniment neobișnuit : Ușa s-a transformat, practic sub ochii lor, într-un corp mineral compact, de culoare verde, identificat ulterior ca smarald (varietate de beril, cu formula $Al_2Be_3(Si_6O_{18})$, care își datorează culoarea oxidului de crom înglobat în compoziție). Se afirmă că pe ușă ar fi fost scris :

Mă mai las și eu cîteodată
Între un altfel de piatră
nenăscut fiind
nimeni nu mă va vedea murind [5].

Opiniile nu sînt însă unitare. După alte mărturii (**Sfîrșitul Poetului : Am fost acolo !**) versurile ar fi fost :

Nici o diferență nu este
Între cel care moare
Și cel care se naște [5].

Este greu de precizat în ce măsură sîntem în fața unui fenomen real, fragmentele de ușă păstrate la Muzeul Poetului nu conțin urmele nici unei inscripții. Nu putem afirma cu certitudine că nu au existat deloc, dar se poate ca versurile să fi fost dictate celor prezenți de imaginație, exacerbată de emoția momentului ,precum și de conexiunea, încă prezentă, cu infomateria activată.

După spargerea ușii de smarald, au pătruns în cameră unde nu au găsit decît o masă dintr-un material identic cu ușa, pe care se afla o carte transparentă, dintr-un mineral cu aparență de cristal de stîncă, avînd gravat pe cotor în litere mari, aurite, Numele Poetului.

Reporterii s-au grăbit să anunțe știrea, apărută în aceeași seară sub titlul :

ASTĂZI A MURIT POETUL !
Blestemată fie cerneala
Care scrie aceste cuvinte ! [5]

Ulterior, o serie de laboratoare au încercat să caracterizeze materialul din care este confecționat volumul, dar acesta refuză încă ,să-și dezvăluie taina. S-a stabilit însă cu certitudine că este imposibil de distrus, cu mijloacele științei actuale.

Notele indică pasaje preluate din :
[1]) Tudor Arghezi ; [2]) Nichita Stănescu ; [3]) Lucian Blaga ; [4]) Romolus Vulcănescu ; [5]) Nicolae Dragoș.

LUCIAN SZABO

CRONIA

Zile întregi camioanele au cărat echipamente de la bazele dezafectate aflate în marginea orașului. Roțile lor imense au spart pietrele din pavajul drumului. Au săpat ogașe. Frunzele toamnei s-au împrăștiat zburătăcite de curentul de aer. Peste tot s-a așezat praful. S-a așezat praful ca o mantie regală pe umerii unui lepros. Veniți să vadă spectacolul, copiii și-au uitat zmeiele, cercurile și mingile de cîrpă. Apoi a urmat liniștea. Ultimul camion s-a îndepărtat în viteză, parcă șchiopătînd. În urma lui strada arăta ca o magazie veche și părăsită. Copacii aveau crengile smulse. Casele, fațadele zgîriate și înnegrite în ferestre hîrtie albastră sau jurnale colorate. Gardurile, majoritatea din fier forjat prins în nituri, au rămas prăbușite, cu înfloriturile smulse. Prin rînduri, pe trotuare, în rigole zăceau resturi din aparatura cărată cu atîta grabă.

Lumea a fost la început nedumerită. După aceea speriată. Se vorbea despre un furt masiv de informație. Tehnicienii din bază au constatat la un moment dat o împotrivire a rețelei de calculatoare în eliberarea datelor și rezultatelor necesare activității. S-a trecut la verificarea casetelor ce conțineau seturi de informații. Erau descompletate. S-a întîmplat să dispară și casete întregi. Nu le sustrăgea nimeni: dispăreau în neant cu plasticul ce le învelea și cu lichidul folosit ca suport al datelor, sub privirile mirat-timpe ale inspectorilor. Tehnicienii zîmbeau deja. Uimirea lor se consumase. Nu mai punea nimeni întrebări. Arareori cineva se arăta puțin mirat, doar puțin, a povestit martorul ocular. Apoi s-a trecut la dezafectarea bazelor.

Am găsit-o în drum cînd camioanele se îndepărtaseră lăsînd în urma lor un praf mărunt ce avea să se așeze cu încetineală și hotărîre peste mica noastră lume, peste case, peste fluviile noastre întîrziate în fața unor uitate și închise ușI, pe hainele negre îmbrăcate numai în călătorii nostalgice spre cimitirul unde, pentru eternitate, rămînea un prieten sau o frumoasă amintire; am găsit-o în drum, să nu vă mire femininul; are o mare doză de sentimentalism, aidoma unei iubite plecate pentru totdeauna. I-am adunat organele risipite în mormanele de frunze și pămînt de pe marginea străzii. Numele meu este CRONIA, numele meu este CRONIA, au fost primele ei cuvinte. Nu știu ce am simțit atunci. Poate că am fost bucuros. Singurătatea mea se cățăra pe pereți țipînd cu spaimă ca să fie apoi alungată cu pietre pe maidanul din spatele curții. Sau poate am fost neliniștit. Starea de echilibru relativ dobîndită după moartea Idei mi s-a părut amenințată. Vedeam ridicîndu-se în jurul meu aburii neîncrederii.

Aici jurnalul scriitorului se întrerupe. Celelalte date au fost culese din mapa romanului autobiografic *Cartea imperiilor viitoare*. După dispariția autorului, Cronia nu a putut oferi nici un amănunt. Repeta doar cuvintele: numele meu este Cronia, numele este Cronia. Lumea și-a dat seama destul de tîrziu că scriitorul nu mai este. Locuia singur într-o vilă cu două etaje, despre care povestea că este o bojdeucă acoperită cu tablă ruginită de rugină pe unde timpul își vîntură secundele, ferestrele au lemnăria mîncată de carii și sticla năclăită de mizerie și praf, că zidurile sînt acoperite cu iederă cenușie ce suge sîngele pămîntului. Nimeni nu a știut vreodată dacă atunci cînd debita toate acestea credea în ele sau încerca doar să fie ironic. Avea prieteni, însă și în mijlocul lor știa să rămînă oricînd izolat și singur.

Pe Cronia a adus-o în casă în ciuda interdicțiilor făcute de autorități. A pus-o la punct și după moartea soției i-a fost singurul tovarăș apropiat. Legătura creată între el a izvorît zi și noapte în oraș, mîrîndu-i pe mulți; a făcut să crească, din zidurile balcoanelor, garoafe și lalele, a povestit martorul ocular.

La un moment dat Cronia a început să-mi promită. Lumea personajelor, spunea ea, nu trebuie decît să scrii o povestire și Ida va fi din nou lîngă tine. Suferi și poate că mie nu-mi este indiferent, poate că nouă nu ne este indiferent. Cred că te-ai atașat de mine. În singurătatea noastră, cînd nu ești cu ceilalți ca să minți, mințindu-te pe tine, felul tău de a fi, nostalgia, răsar în toată puterea lor și atunci le potențezi. Le arunci în afară cu putere. Aproape cu încrîncenare. Scrie *Cartea Imperiilor Viitoare*. Pune-te pe tine acolo. Pune totul ferindu-te de spaima locurilor comune, uitînd de frica faptului că ar putea fi numai sensibilitatea ta, emoțiile tale fără corespondent universal. Lasă prejudecățile și scrie. Scrie cum crezi că ar fi mai bine sau cum ți-ai fi dorit să fie. Atunci, în lumea personajelor, suprapusă sau în prelungirea lumii acesteia, veți fi din nou împreună. Ori poate tu vei reușI să existi, să ființezi și atît. Cronia îmi repeta la nesfîrșit. Cuvintele săltau prin cameră îmbîcsind aerul, aducîndu-se în roiuri pufoase, se așezau pe cărțile din bibliotecă, pe hîrtiile de pe birou, pe covor, pe fruntea mea frîngîndu-mi cu incandescența lor. Apoi am construit romanul *Cartea Imperiilor Viitoare*. Nu l-am scris, l-am construit pur și simplu dictîndu-l Croniei. Ea a sistematizat fragmentele, a adunat amănunte din ce l-au povestit altădată, le-am cizelat împreună și ea a transpus totul pe hîrtie. Mîine am să-l duc la editură. Spre seară promisiunea Croniei va deveni realitatea.

Toate acestea au apărut într-o agendă la *Cartea Imperiilor Viitoare*. Scriitorul a adunat acolo tot ceea ce i s-a părut important în legătură cu romanul. Aceasta a apărut la cîteva luni după dispariția autorului său. A avut succes. Lumea a început să întrebe. Organele de ordine au cotrobăit prin locuință după indicii. Nu au găsit nimic. Nimicul plutea material prin încăperi învăluind mobilierul. Pe Cronia au luat-o să o cerceteze în altă parte. Cînd locul ocupat de ea a fost gol mimoza ce o străjuia s-a chircit pentru prima dată și pentru totdeauna martorul ocular, apoi a tăcut adăugat martorul ocular, apoi a tăcut și el. Definitiv.

Acum voi apucați din cînd în cînd cartea și o citiți. Vă frapează desigur începutul: Zile întregi camioanele au cărat echipamente de la bazele dezafectate aflate în marginea orașului. Roțile lor imense au spart pietrele din pavajul drumului.

DUȘAN BAISZKY

ORIZONTUL, COLȚI DE LUP

„Hai" Am întredeschis ochii. Orizontul luase foc. Lîngă patul meu, profesorul Marty frămînta nervos măciulia unui baston. „Te-aștept afară". Dispărui discret prin bucătărie și pe urmă l-am auzit pașii tîrșîiți prin jurul cabanei. M-am apropiat de fereastră. Orizontul prinsese culoarea sîngelui.

Mi-am luat echipamentul. Cineva îmi umblase printre aparate. Am ieșit afară. Ciinele cabanierului mîrîia neputincios la Marty. Am abordat un zîmbet americănesc și profesorul zîmbi și el. Apoi mă obligă să lepăd întreg echipamentul, inclusiv hrana și aparatele. M-am supus puțin cam dezorientat. „Este totuși o rezervație științifică și nu una peisagistică" — mă mustră. Am pornit spre vîrful muntelui. Părea foarte sigur de sine și de drumul pe care l-a ales. Un timp am încercat să descopăr marcajele, dar degeaba.

„Să calci exact pe urmele mele". Am înclinat din cap. Oprit dinaintea mea, Marty se întoarse și o luă iar din loc. Am privit în spate. Orizontul avea culoarea colților de lup.

După un timp, între noi și cabană, se interpuse creasta unui deal. Prin jur, stînci cu reflexe cenușii, metalice. Pe cer, nici o zdreanță de nor. De undeva din spate se auzi un mîrîit. „Nu te-ntoarce!" — îmi strigă Marty speriat, cu ochii bulbucați. Apoi trecu vijelios pe lîngă mine, aproape dezechilibrîndu-mă. Am apucat să-l văd aplecîndu-se și după aceea învîrtind amenințător bastonul. N-am rezistat interdicției. Trebuia să mă întorc. Dar n-am avut ce să văd. Eventual doar pe Marty care mă privea furios. „Ce-a fost?" — am atacat eu. „Am crezut că-i ciinele cabanierului" — mi-a răspuns, cu un ușor tremolo în glas. „Ni s-a părut la amîndoi" — am comentat. Inutil fiindcă profesorul trecu pe lîngă mine, ignorîndu-mă.

Orizontul roșu. Ca acum aproape un ceas. Am alunecat. O avalanșă de pietre. N-aveam voie să cad. Nici măcar să mă zgîrîi. Am simțit mîna profesorului agățîndu-mă de cureaua pantalonilor și sălîndu-mă înapoi, pe cărarea lui. Forța sa mi-a părut puțin cam ieșită din comun. „N-ai voie să te abați din drum, m-ai înțeles?" — mi-a mîrîit la ureche, amenințător. „Evident!" —I-am aprobat cu repede, cu gîndul la ceea ce mi se întîmplase în timpul dezechilibrării. Momentul fusese însă prea scurt pentru a putea descifra ceea ce am crezut că văd și nici în memorie nu-mi rămăsese aproape nimic, de parcă un cîmp magnetic contrar șterge orice înregistrare. Însă un lucru era cert. Trecusem foarte aproape de un nodul de radioactivitate artificială. Iar profesorul Marty devenise dintr-odată suspect. Nu știam pentru ce, dar ceva nedefinit mă îndemna să cred că profesorul Marty nu era chiar străin de ceea ce se întîmpla aici. Și acum îmi deveniseră clare și informațiile pe care le primisem peste noapte și anume că trebuie neapărat să-mi ascund adevărata identitate față de profesor.

Marty începuse să slăbească ritmul. Obosise ori voia să mă supraveghoze de cît mai aproape? Ghicise poate ceva în comportarea mea? Nu cred că în aparatura pe care o lăsasem la cabană existase ceva care să-mi fi trădat misiunea. Am căzut din nou. Am vrut să cad, dar nu chiar în acest moment. Marty nu mai apucă să mă prindă. M-am oprit cu vreo cinsprezece metri mai jos, însoțit de grohotișul care mă furase. Am apucat să surprind fața îngrozită a profesorului. M-am ridicat gemînd fals. Nu mă durea nimic. Doar cîteva zgîrieturi nesemnificative pe stratul subțire din piele. Profesorul se grăbi să ajungă lîngă mine pe aceeași cale. În aparență dădea dovadă de un altruism ieșit din orice tipare. Am inspirat adînc. Mirosea vag a lup și a sînge proaspăt. „Hai repede sus!" — mă sălță Marty.

Nici măcar nu m-a întrebat dacă sînt teafăr. Îmi ascundea ceva și nu știam ce anume. Apucasem totuși să văd lîngă mine blana cenușie a unui lup. Cînd am ajuns la cărare, am privit spre valea săpată de avalanșe, dar n-am văzut decît obișnuitul de pînă acum peisaj sălbatic. „Ce se întîmplă, profesore?" Fusese o întrebare tactică. Știam că nu-mi va răspunde. „De acum vei merge înaintea mea!" M-am supus. Îl ghiceam gîfîind nervos. Simțeam și niște anomalii violente în cîmpul gravitațional. „Scuză-mă, profesore, sînt uneori tare neîndemînatic. Dar, crede-mă, nu vreau să-ți fac probleme." Vorbe în vînt. Marty părea absorbit de drum și de bastonul său de duzină. De data asta n-aveam voie să greșesc. Cu întreg elanul de care eram în stare am sărit în spatele unei stînci. Momentul deciziei și al săriturii în sine îmi fuseseră impuse din afară. L-am văzut imediat cum urca tot atît de nepăsător de parcă își pierduse mințile. M-am întors ca să văd ce are prin jurul meu. Ca să mă pun în siguranță. Ceea ce am zărit, nu m-a făcut să tresar. Nu m-a făcut pentru că nu mai eram capabil de sentimente. Mi se luase această putere. Eu nu puteam acum decît să centralizez informațiile pe care mi le furnizau organele de simț. La vreo trei pași de mine se căsca o prăpastie ca și fără fund. Mi-am schimbat poziția ca să văd mai bine. Deodată în cadru mi-a apărut un corp omenesc în cădere. De parcă eu însumi îl împinsesem. Însă nu cădea. Stătea pur și simplu ca și atîrnat de ceva nevăzut. Am întins mîna. „Lasă-l!". Fusese un strigăt din afară, din alt timp. Marty mă privea opac. Nu puteam ghici ce anume ascundea acum dincolo de ochii lui negri. Am mai făcut un pas, în intenția de a ieși. Însă o altă imagine mă pironi locului. Din fața mea, în aceeași prăpastie, fîșnea o haită întreagă de lupi. Laolaltă cu cîteva tone de pietriș. Încă un pas. Un spectacol probabil impresionat pentru firi meditative. O avalanșă masivă, albă, aruncîndu-se în aceeași prăpastie. M-a dat înapoi ca să o pot studia dintr-un alt unghi, dar avalanșa dispăru și am văzut iarăși haita de lupi sinucigași. Simțeam în toate acestea mîna unui om... a unui geniu negativ.

Poate aceeași mînă îmi strînse puternic umărul. M-am supus. „Mi-am pierdut..." „N-ai pierdut nimic" — mă fulgeră profesorul, ajuns lîngă mine. „Acum ai văzut exact ceea ce ai văzut."

Un timp am mers tăcuți. El în urma mea. Am ajuns la un stîlp pe jumătate îngropat în pietre. Un fel de indicator montan. Marty s-a așezat pe un bolovan acoperit cu mușchi. „Cred că acum ți-ai dat seama de ce ți-am interzis orice aparatură în această naivă dramatică. Nu vreau nici un fel de martor la creația mea." Sunase cam melodramatic. L-am privit indiferent și mi-am atins ținta. Se înroși, dar tăcu. Voia să-mi arate că era perfect stăpîn pe sine însuși, pe secretele sale. Am făcut cîțiva pași mai încolo. M-a oprit o imagine neclară. Am reușit să descifrez silueta masivă a unui mamut. Încremenit și el într-o poziție, chiar și pentru un animal împăiat, nefirească. Părea gata-gata să mă turtească. Am întins mîna să-i pipăi fildeșul. „Nuuu" Prea tîrziu. Am mai putut urmări prăbușirea mamutului în sine însuși, prăbușirea însoțită de o explozie puternică de lumină. M-am întors către profesor. Stătea cu spatele către același răsărit început cu cîteva ore în urmă și nici acum neterminat, mă fixa pătrunzător și-și învîrtea bastonul. „N-ai nici o șansă, profesore" M-am apropiat calm de el. Trebuia să-l cruț. Eram pe drumul cel bun. La nevoie acceptam să fiu chiar și ciomăgit. Cînd am ajuns lîngă el, era epuizat. Mîinile îi atîrnau inerte de-a lungul corpului. Și parcă îmbătrînise dintr-odată. Mi-era foarte clar. Era doar teatru. Secretul cel mare se găsea pe undeva pe aproape. „Hai, mișcă!" Am fost cam brutal. Însă altfel nu se putea. Marty porni înaintea mea.

Un timp am urcat tăcuți. Nu mă gîndeam la nimic. Pentru mine gîndeau alții. La un moment dat, profesorul părăsi ceea ce s-ar fi vrut a fi o potecă de munte. Mi-am dat seama cam tîrziu. Urmărindu-l, pășisem, iar într-una din imaginile acelea cu animale încremenite în poziții mai degrabă ciudate. Profesorul rise. Îmi arăta o altă haită de lupi. Încleștați deasupra unei capre negre. „Vor lăsa imediat capra. Ai să vezi." Rise din nou. Începu să-și învîrtă bastonul, acela de duzină. Am sesizat că nu era chiar un obiect de recuzită. Am mai sesizat că, în timp ce era învîrtit, emitea radiații foarte puternice. Poate că în el era tot secretul pentru care fusesem trimis. Probabil cu el își realizase Marty sinistrul lui muzeu, sinistrele falii de timp. Lupii prinseră viață. Lăsară capra aceea sfîrtecată și, contrar calculelor profesorului, în loc să mă atace pe mine, îl atacară pe el. Dispărînd în masa aceea urît mirositoare de blănuri cenușii, din ceea ce fusese profesorul Marty nu mai rămase nimic. Tolagul fermecat se rostogoli printre muchiile ascuțite ale stîncilor. Trebuia neapărat să-l recuperez. Am făcut doi pași în direcția lui „Lasă-l acolo!" Trebuia să ascult de ordinul venit din afara mea. Bastonul se înroșise ca și orizontul. Eram în primejdie. M-am dezbrăcat rapid de hainele omenești și am oprit din funcționare cîteva din aparatele încastrate în corpul meu. Profesorul pierduse. Nu voiam să pierd și el. Eram acum ca reporterul surprins în focul frontului. Bastonul devenea tot mai strălucitor. Mi-am programat lansarea de urgență. „Inutil. Nu mai avem nevoie de serviciile tale." M-am uitat prin jur cuprins de panică. Îmi redaseră puterea sentimentelor. Însă îmi anulaseră comanda automată. Tot ce-mi mai rămînea era să gîndesc fără putință de a reacționa. Mi-an privit corpul metalic, înfierbîntat. „Transmite în continuare." M-am supus. Transmiteam date despre propria mea moarte. Profesorul dispăruse o dată cu haita de lupi. Urlete. Au trecut turbați pe lîngă mine. Urlau a primejdie. Muntele începu să se clatine. M-am culcat. Nu mai eram în stare să-mi mențin singur echilibrul. M-am întors către orizontul colților de lup. Ultima imagine...

CONSTANTIN MĂRĂSCU

JURNAL PREVIZIBIL DINTR-O CĂLĂTORIE IREVERSIBILĂ

Racheta a pornit ca de obicei, bubuindu-ne. La plecare aveam trei trepte, apoi le-am pierdut pe toate și am rămas blocați la etaj. Nu ne impacientăm, doar avem și televizor color, vază cu flori ,două paturi extensibile, un dulap îngropat, balcon, tot confortul. Deschid fereastra, deși Artemiza, cu dicționarul explicativ în mînă, mă corectează că ar fi vorba de hublou. Scot capul pe fereastră (ei, bine, pe hubloul !) pentru a vedea cam pe unde am ajuns. Multă ceață la înălțimea aceasta, dar acuitatea vizuală îmi permite să-i observ îndeaproape pe cei de jos. La un moment dat răcnesc : „Mai este mult pînă la cota 2000 ?" Toți tac milc, lăsîndu-mă în bezna necunoștinței mele. Zîmbesc superior către Artemiza. Ne-am depășit puterea de înțelegere. Oricum, mai tîrziu voi observa un indicator marcînd cabana „Peștera". Înseamnă că sîntem pe aproape și ceața provine de la fumul smoalei cu care se reface izolația cabanei. Va fi momentul în care Artemiza, nemaivrînd să asiste la întîlnirea cu cunoștințele mele mă roagă duios, cu făcălețul în mînă, să închid hubloul că o îneacă tusea. După îndelungi căutări în fișierul propriu constat că nici eu nu am făcut tuse măgărească în copilărie, așa încît mă conformez și trîntesc hubloul de se face țăndări. Încep, potrivit prescripțiilor de la sol, să completez jurnalul de bord.

Prima zi în cosmos, temperatura 36 cu 6. Tensiunea normală. Presiunea 0. Oala minune cu sarmale are presiunea 1 000. Semne bune. Altitudinea aproximativă. Vîntul bate dinspre sud-vest către est, apoi invers, cu intensificări locale, cerute de necesitățile agriculturii. Vizibilitate zero. Ne simțim bine. Artemiza doarme. (Doamne-ajută !) Pe monitor observ că toți cei de la centrul de comandă dorm ; înseamnă că pe Pămînt e pace — florile înfloresc, mielușeilor le cresc cornițele, fetițele fac plajă. Cîteva hopuri mă conving că nu sîntem tocmai pe drumul cel mai bun. Aș vrea să corectez traiectoria, dar nu am primit permisiunea să mă ating de vreun buton pe tot timpul călătoriei. Doar Artemiza are voie, dar și ea doarme și nu le cunoaște decît pe cele privitoare la hrana noastră cea de toate zilele. Aștept să dau ochii cu marțienii, cu provincia. Pentru azi ajunge, ce atîtea impresii, ar zice Artemiza, de parcă ai fi pe corso și ți-ai scăpa ochii și către altele.

Ziua a II-a. Ne-am trezit la intervale de 30 de secunde unul de altul, conform programului prestabilit. Ne-am spălat pe dinți cu extraordinara cremă de dinți „Nondental", utilizînd periuța de sîrmă multifuncțională. Apoi am încercat să ne destindem prin gimnastica de înviorare. Artemiza a rămas în urmă la maraton, drept pentru care am depășit-o din nou de opt ori. Pofta de mîncare ne-a venit de la sine, dar nu aveam pentru ce (acvariul cu peștișori a rămas la centrul de îmbarcare). Am încercat să luăm legătura cu Pămîntul, dar toți oamenii de ordine de pe traseu ne-au asigurat că nu există pe nici o hartă un oraș cu numele ăsta. Am încercat să obținem noi instrucțiuni, dar renunțarea este mama înțelepciunii așa încît am dat drumul la televizor și am urmărit „Tom și Jerry". Risetele noastre au fost transmise în direct. Apoi am urmărit o feerie multinațională intitulată „Să vezi Veneția și apoi să mori" (acolo e de tine, iubita mea Artemiza, comoara mea neprețuită). Vicontele adormise în sunetele barcarolei. Cerul limpede, luna nouă, carul mic și carul mare, luceafărul pe undeva. Fiica marelui senior cu ochii pe eleganta spadă a vicontelui, pe eleganta spadă a vicontelui. Gîndurile departe, peste munți și peste văi. Dorințe anapoda. Gondolierul lipa-lipa pe apă, nădușit și răgușit. Papură cît vezi cu ochii. Stuful transformat în hîrtie, peștii la fel. Nuferii nu au ce căuta la Veneția. Grațiosul oaspete dă semne de tulburare prin somn. Visează sau nu, aceasta este întrebarea. Pe maluri, de-o parte și de alta, tot felul de orășeni și tîrgoveți, îmbrăcați în culorile epocii : mult roșu, mult mov, mult vișiniu. Vreo doi preoți fac notă discordantă, dar și ei privesc după aceleași solduri minunat ascunse sub un strat de mătăsuri fine, parfumuri și un strat de păduchi (pușchea pe limbă obligîndu-i la contemplare și tăcere). Eroul se nimerește pe aproape dormitînd (imortalizînd inconștient prefacerile de cînd cu vizita lui Marco Polo, luînd notițe). De el se apropie unul de la presă : „scrii, ai, scrii". Mai trage o dușcă de ness, apoi își dă drumul la picioare și la minicasetofonul cu căști stereo, la timp pentru a mai prinde ultimele acorduri dintr-o simfonie ce se va scrie peste cîteva sute bune de ani. Presarul notează : „În ziua de cutare, anul cutare ,la ora cutare, în piața publică cutare, un cutare pe nume cutare a scris ceva". În timpul acesta duduița ciripește o melodie de dragoste : „cirip-cirip". Obiectivul camerei de luat vederi ne îndreaptă către Palatul Dogilor, unde dogii ne cam așteaptă. Cei care trec prin fața judecății lor povestesc inspirat despre călătoriile cu trenul, cu avionul, cu racheta și alte nerozii de acest fel, incredibile, la o adică. Fețele dogilor se luminează ; credeau că lumea știe mai multe. Eroul nostru pornește fericit încît un copil îi poc neș te cu o floare în cap și-l lasă lat (era un bobocel de trandafir sădit într-un ghiveci uriaș). În spatele a doi halebardieri descoperim un telefon public, de unde se încearcă reînfiripareа unei povești de dragoste, dar pisicuța nu răspunde și personajul nostru mai pierde cîțiva ducați de aur. Se cere permisiunea să fie reclamat departamentul poștelor, dar nu se acordă, drept pentru care toată lumea pleacă mulțumită. Apele curg tot pe canalele Veneției, liniștite, dar tulburi — semn că trebuie să sosească tătarii. De la înălțimea sa, luna poleiește cu aur căsuțele de la periferie îmbogățind pe toată lumea. Cît de bogată e lumea, se aude o voce, moment în care imaginea se stinge. De acum înainte adio gondole, fete frumoase, radio cu galene, halebardieri. Doar Artemiza mea, care iată tocmai acum se întoarce de pe-o parte pe alta, nădușită.

Ne apropiem de planeta Marte, unde marțienii ne-au pregătit o primire de zile mari, cu mercur și bioxid de carbon, tradiționalele lor alimente. Neam ospătat în lege, de față fiind și un complet de judecată, care ne-a cerut socoteală. Artemiza bombăne, neavînd buletinele de identitate la noi, am fost declarați concubini și condamnați să continuăm munca la canalele marțiene. Unde-i lege nu-i tocmeală, de aceea va trebui să întrerup acest jurnal de bord întrucît mi s-a confiscat și hîrtia și pixul și mîna cu care scriam. Ziua a treia va fi de pomină. Dragii mei pămînteni, mi s-a îndeplinit ultima dorință : sub supraveghere strictă voi fi lăsat în viață pînă vă voi pupa pe toți cei cinci miliarde de locuitori ai Pămîntului, după care sentința va fi executată în văzul Artemizei, care nu va mai avea văz, spre ușurarea mea, întrucît sub îndrumarea mea incompetentă i se vor scoate acumulatorii de sub carcasa de plastic.

ANTUZA EGHER

LINIȘTEA NU TREBUIE UCISĂ

A deschis ochii cu greu, simțind că s-a trezit după un somn adînc. Primul lucru pe care și-a ațintit privirea a fost pînza de păianjen atîrnînd în colț, lungă și firavă, încercă să-și ridice capul, dar o sfîrșeală îi cuprinse trupul și cîteva minute stătu nemișcat, temîndu-se că la cel mai mic gest va descoperi o rană. În cele din urmă mișcă mîinile, apoi ridică ușor picioarele și își cercetă corpul. Era teafăr, lucru de care merita să se bucure. Deabia acum era treaz de-a binelea, dîndu-și seama că de fapt nu știe unde și de ce se află aici. Plecase de acasă ieri de dimineață, sau alaltăieri, sau cu trei zile în urmă ? Nu-și amintea ziua în care se hotărîse, în sfîrșit, să plece. Ceea ce cu siguranță știa era scopul pentru care și-a părăsit locuința : pădurea din apropierea satului a devenit în ultima vreme cea mai puternică ispită de care s-a simțit atras pînă acum. Îndărătnic, sau poate fricos, și-a refuzat categoric dorința de a o colinda, pentru că nu voia să-și facă un obicei din asta. Dar cu fiecare zi pe care o petrecea prelînd muzica elevilor din sat, citind și compunînd, o speranță nouă punea stăpînire pe el, îl atrăgea, îl chema. Ca toți oamenii vindecați de boala iluziilor, dezamăgiți de drumul urmat, și el ar fi vrut să găsească o portiță de scăpare în monotonia zilelor. Numai că portița nu s-a deschis pentru el și acum a ajuns aici. Unde ? Seara, cînd cînta la pian, zărea, prin fereastra larg deschisă, pădurea. De ce s-ar fi dus acolo ? Se chinuia să găsească răspuns la întrebare, știind că niciodată nu ar fi venit de la sine. Cînd imaginația nu-l mai ajuta, apăsa clapele instrumentului din ce în ce mai tare, se lupta cu ele, revărsîndu-și neputința în muzică, dar ochii îi rămîneau pironiți pe marea de copaci. Pianul vibra o dată cu el, zguduindu-se sub povara unei furii care venea din fiecare fibră a lui. Așa făcea în orice seară ca să se răzbune pe plictiseala din timpul zilei în care chiar el se închidea. Satul nu-i oferea nimic ieșit din comun : chipuri întîlnite peste tot, gesturi normale și atît. Ispita devenea tot mai apăsătoare, speranța lua aripi și se ridica sus, cît se putea de sus. Și-atunci a plecat, obosit.

Pînza de păianjen s-a mișcat ușor și simțurile i-au revenit în odaia unde era. Văzu măsuța de la capătul patului, lampa de petrol zăcînd pe ea, un scaun și cîteva cărți stivuite pe el. Totul lăsa impresia de vechi, lucrurile erau atît de reci încît îi era frică să scoată cel mai mic sunet ca să nu le deranjeze din pacea care cine știe cu cîtă vreme în urmă a căzut peste ele. Prin ferestruica închisă se zăreau copacii cu ramurile groase, așteptînd parcă să fie atinse, mîngîiate. A ridicat mîna să salute stejarii, împins de dorința lăuntrică de a părăsi patul, odaia și de a o lua la fugă. Dar ușa era, din nefericire, încuiată.

*

Olarul învîrtea roata în fața căreia și-a petrecut toată viața. Din mîinile lui s-au născut atîtea vase încît, dacă le-ar fi avut pe toate, cămăruța nu i-ar mai fi fost demult de ajuns. Dar umbrele veneau și îi luau tot, dîndu-i în schimb mîncare și apă. Nu s-a interesat niciodată cine erau cei pentru care lucra de atîta timp și nici nu ar fi dorit să afle odată ce era sigur să nu putea fugi altundeva. S-a mulțumit cu ceea ce umbrele i-au spus la început : cînd i se va sfîrși puterea de muncă va veni cineva să-i ia locul. Da, altcineva o să lucreze pînă la căderea nopții. Așeză cu grijă pe raft vasul tocmai terminat și rămase cu mîinile pe genunchi, cu ochii închiși, el însuși o statuie, pînă cînd auzi venind umbrele. Nu le-a adresat nici o privire, știa că au venit să-i ia munca și a așteptat să audă zgomotul bîldiului cu mîncare trîntit pe masă. Nu l-a auzit și s-a întors spre umbre ca să le asculte vorbele :

— A venit vremea să te odihnești.

Atît. Își mîngîie barba lungă și deasă, se urni cu greu de pe scaun și plecă după ele.

*

Din nou întins pe pat, fără nici o mișcare. Numai gîndul îi poposea în multe locuri în care ar fi vrut să ajungă. Ușa închisă nu-i dădea voie nici să viseze, ferestruica nu se putea deschide și iată-l sechestrat într-o odaie prăfuită, fără să știe dacă e cineva dincolo. Lipseau glasurile ciudate care să-l sperie la lăsarea întunericului. Rise amintindu-și cum în copilărie mama l-a închis o dimineață întreagă în pod pentru că a fugit de la școală. Și acolo a fost singur, nu erau nici măcar șoareci. Podul era lipsit de viață, alt rost nu avea decît să adăpostească niște lăzi mari. A deschis-o pe cea mai apropiată de el mai mult din plictiseală decît din curiozitate și a dat peste cîteva partituri pentru pian ascunse printre rufării distruse de molii. Așa a ajuns pianist. La început a cîntat la pianul vecinului și, mult mai tîrziu, la o școală de specialitate a învățat să simtă muzica. Dar pentru că gloria nu se afla scrisă în destinul lui, reveni, peste cîțiva ani, în satul natal, ca profesor de muzică. Liniștea pe care o găsea oriunde nu-l părăsea decît cînd cînta. I-ar fi plăcut să fie înconjurat permanent de zgomot, de agitația lumească, să se dărîme sub imperiul sunetelor. Un calm îl înconjura mereu într-o lume parcă pustie.

Ochii i s-au închis și acum, în timp ce în minte i se conturau acordurile unei compoziții neterminate. Auzea clar notele, ca și cînd ar fi apăsat el însuși pe clapele pianului. Muzica pătrundea tot mai mult în el. Nu trebuia să mai pregete nici o clipă. Dincolo de ușă se afla cu siguranță cineva.

— Dați-mi drumul de aici ! Vă aud !

Striga zgîlțîind ușa care i se împotrivea. Simțea că avea să se întîmple minunea, schimbarea pe care o aștepta de atîta vreme. Lovi ușa cu toată puterea, pășind DINCOLO. În față nu vedea decît vase de lut. Le auzea mai mult decît le vedea, pentru că ele cîntau. Își adînci gîndurile în sunetele puternice. Pentru prima oară sufletul îi era plin, golul din el plecase. Îl stăpînea o vrajă care nu-i era necunoscută, și-a imaginat-o de mii de ori înainte, fără să știe că poate fi atît de omenească. Trăia cu tot ce avea în el, tremura cu fiecare sunet auzit. Dar clipele cele mai adevărate au murit repede. El era căzut la pămînt, ucis de fericire.

*

Din spate auzi umbra spunîndu-i :

— Iată-ți truda, uită-te atent, pentru că nu o vei mai vedea vreodată. Du-te, du-te și privește-ți vasele, dar nu îndrăzni să le atingi.

Olarul păși spre rafturile unde erau orînduite vasele lui. Înainte de a-și lua rămas-bun, le compară cu niște soldăței de jucărie. Cuprinse cu toată mîna pe cel din fața lui. Prea tîrziu au sărit umbrele să-l oprească, o simfonie se declanșă deodată din trupul vaselor. Unul după altul, ca dirijate, au început să cînte.

Umbrele i-au tîrît de barbă pe olar pînă la cimitir, la mormîntul pregătit dinainte. În jur, morții se agitau întruna. O umbră glăsui :

— Îți dai seama cît de tare cîntă vasele ? Uite cît se mai zvîrcolesc stăpînii ! Parcă-i arde mîna olarului care i-a atins. Asta ar fi ajuns aici oricum, nu trebuia să supere vocile. Acum o să ceară iarăși o jertfă. Trebuie să-l salvăm pe profesor. Altfel o să fie sacrificat ca să adoarmă stăpînii și nu vom mai găsi pe cineva care să ne pice în mînă așa de ușor. Olarul s-a dus, e nevoie de altcineva care să-i ia locul.

După ce acoperiră mormîntul umbrele o luară la fugă. Printre frunzele copacilor răzbătea cîntecul de moarte al vocilor. Îl-au găsit pe profesor căzut — victimă care a jucat în hora morții, prăbușindu-se, într-un sfîrșit, în întuneric. A luat cu el și vocile. Vasele erau din nou mute și reci, afundate în liniște, mulțumite.

MARE SENZAȚIE în rîndul vizitatorilor a produs, în primăvara acestui an, prezentarea sprayurilor cu spectre, la deschiderea parcului de distracții din Waltor. Acest tip de spray, denumit comercial „cu fantome", este creația unui grup de biochimiști și informaticieni norieni. Modul de utilizare este extrem de simplu și la îndemîna oricui : se pulverizează în aer o cantitate mică din conținutul flaconului, iar după cîteva secunde, norul de picături prinde viață. Spectrul poate răspunde la întrebări, se poate deplasa (în regim automat) sau poate fi pur și simplu comandat (în regim manual).

Delegația noastră s-a putut convinge de buna calitate a produselor, întreținîndu-se cu vestitul Barbă-Neagră, cu diverse alte stafii ce-au bîntuit vechi castele, cu omul invizibil (două flacoane, din care unul cu revelator), iar în final, printr-o comandă specială, a obținut sprayuri cu Zmeul Zmeilor și diverse modele de Baba Cloanța.

STUDIIND CU ATENȚIE urmele lăsate de omul primitiv în peșterile din sudul țării, un grup de cercetători granevieni a ajuns la concluzia că mersul biped a apărut ca rezol-

MARIAN MELINTE

Actualitatea științifică pe glob

vare a unei probleme acute într-o perioadă anume de dezvoltare a ființei umane : este vorba de creșterea puternică a populației și, evident, aglomerarea peșterilor, așa încît poziția verticală se impunea de la sine.

Receptivi la tot ce e nou și valoros, unii tineri au salutat această teorie purtînd interesante tricouri cu urme de palme, tălpi etc.

STUDII EFECTUATE în condiții de laborator asupra unui număr mare de exemplare de Formica aetillica au dus la descoperirea unei ciudate asemănări între mișcarea acesteia și mișcarea browniană observată la suprafața lichidelor.

Explicația nu a întîrziat să apară, specialiștii afirmînd că transmiterea informației, în cazul furnicii, se face în acord cu un principiu analog celui al acțiunii și reacțiunii din dinamică.

În continuare, prin experimentare la temperaturi scăzute, se speră că va fi posibilă modelarea unor fenomene aparent lente ca mișcările aștrilor, planetelor etc., iar prin studierea mișcării la temperaturi ridicate se întrevede deschiderea unui nou capitol în știința calculatoarelor : calculatorul cu furnici.

O CONFIRMARE INDIRECTĂ a teoriei pur electromagnetice a structurii materiei, teorie fundamentată de savantul Valée în urmă cu un deceniu, vine din partea lingviștilor români care arată că limba vorbită fiind un produs al naturii, este firesc să exprime realitatea obiectivă. Astfel, asemănarea formală „lumină" — „lume" arată clar, susțin oamenii de știință, că lumina este „materia primă" care stă la baza lumii materiale.

Grupul de cercetători entuziaști caută în continuare, folosind tehnica de calcul modernă, urme lăsate de tipare ale materiei pe diversele manifestări ale vieții sociale : gîndire, artă etc.

DORIN DAVIDEANU

SAREA ÎN DEȘERT

... Amîndoi facem parte din Echipele de Cercetări Spațio-Temporale (E.C.S.T.). Căpitanul Victor Țiblă e șeful, iar eu, locotenentul Doru Bară, sînt echipa. Alcătuim un cuplu bine sudat și am obținut nenumărate succese împreună.

Semănăm în multe privințe :

Victor e un bărbat înalt și nu s-ar putea spune că eu sînt scund. El e zvelt, iar eu am obținut frumoase rezultate parțiale în cura de slăbire. Lui Victor îi reușește tot ce întreprinde ; cît despre mine, eșecurile repetate nu au reușit să mă descurajeze vreodată.

Singura diferență ar fi aceea că Victor are părul ușor grizonant, pe cînd eu am început să-ncărunțesc ...

Hoarda înainta vijelios prin cîmpia de sare. Războinicii îmbrăcați în zale scoteau țipete ascuțite, fluturau stindarde. Caii galopau năvalnic, sfărîmînd sub copite bulgării de sare și senzorii pe care-i ascunsesem cu atîta grijă.

Din ascunzătoarea noastră, privesc cu binoclul ; într-unul din stindarde recunosc fanionul cu însemnele ECST, pe care Victor a ținut neapărat să-l planteze pe o înălțime, vizibil de la mare distanță. Iată că îl văzuse cineva. Barbarii aceștia, care acum descoperiseră și modulul nostru de explorare și îl înconjuraseră curioși.

Victor privește și el cu binoclul, așa că poate să vadă foarte bine cum un războinic mai curajos se apropie de modul și lovește cu sabia încovoiată în aparatura de emisie-recepție. După a treia lovitură o ia la goană urlînd ; bineînțeles că se curentase. Dar din carcasă se ridică un fir de fum albăstrui.

— A stricat stația de emisie-recepție, îi șoptesc lui Victor.

— Ai să plătești pentru asta, răspunde el furios. Sper că se adresează războinicului.

...Cum ajunsesem aici ? Cu vreo două săptămîni în urmă, generalul comandant al ECST convocase întregul efectiv disponibil și ne explicase foarte pe scurt cum că pe planeta Talpa 5 exista un întins deșert, acoperit cu un strat de sare de circa doi metri grosime. Nu se știe cînd, cum și de unde apăruse. Întrebase apoi dacă există păreri. Înainte de a putea eu intervenl, Victor și începuse :

— S-ar putea să fie fundul unei foste mări, acum secată...

— Bravo, dom'le ! Cum de nu mi-am gîndit pînă acum la asta ? ! (Generalul se înroșise de furie.) Căpitan Țiblă, imaginează-ți că am făcut sondaje în trecut pînă în urmă cu 500 000 de ani, din secol în secol. Nici urmă de mare ! ! ! Iar dacă aveai curiozitatea, căpitan Țiblă, să privești una din hărțile planetei înainte de a-ți oferi prețioasele sugestii, ai fi putut remarca faptul că acest pustiu de sare se află pe un platou situat la 2 300 metri deasupra nivelului mării. (Se opri, luminat de o idee.) Căpitan Țiblă, dacă tot manifești atîta inițiativă, ocupă-te dumneata de rezolvarea acestei probleme. Mîine plecl pe Talpa 5 !

Îmi părea rău de bietul Victor, însă și-o făcuse cu mîna lui.

Generalul se îndreptă cu pași mari spre ieșire, deschise ușa dar în prag se întoarse și adăugă :

— Îl iei și pe locotenentul Bară cu tine.

...Eram de două săptămîni pe planetă, dar treaba înainta greu din cauza hoardei acesteia ; apreciau că deșertul neted de sare e excelent pentru demonstrațiile lor hipice și ne încurcau mereu cercetările. Ca să nu mai vorbim de primejdia de a fi atacați direct.

Chiar asta se și întîmplă acum. Doi cercetași au reușit să se strecoare, pe nesimțite, pînă în apropierea noastră. Razele piezișe ale soarelui cad pe armuri și pe tăișul săbiilor.

— Fuga e sănătoasă ! răcnește Victor, citînd partea a doua a unui cunoscut proverb care, astfel trunchiat și în condițiile date, nici nu sună așa de rău. Ajutat de gravitația scăzută, se îndepărtează rapid, în salturi grațioase și spornice. Îl urmez îndeaproape, pentru a-i putea admira stilul. Nu mă pot abține :

— Șefu', ce fuleu splendid ai !

Îmi răspunde peste umăr, dar nu-i înțeleg cuvintele deoarece sunetul se propagă greu în atmosfera rarefiată. Cei doi au pornit în urmărirea noastră, dornici și ei, probabil, să afle secretul impecabilei tehnici de alergare.

Curînd se lvesc dificultățile. Respir tot mai greu (din cauza aerului rarefiat), în gură simt un gust neplăcut (datorită prafului de sare ridicat în goană de Victor) și mai simt cum o greutate îmi apasă umerii și ceafa (e unul din urmăritori, care m-a ajuns și mi-a sărit în spinare).

Un altul îl plachează pe Victor, care ia contact cu solul fără să mai aibă timp să scoată trenul de aterizare.

Eu mă descurc rapid cu atacatorul meu. Îmi scot fulgerător degravitorul, îi atașez la centură și, din aceeași mișcare, îl fixez la poziția maximă. Adversarul e smuls de lîngă mine și se îndepărtează în salturi dezordonate și rostogoliri acrobatice, încercînd cu disperare și fără succes să detașeze mașinăria.

Între timp Victor a reușit să-și atragă adversarul deasupra sa, el menținîndu-se în permanență dedesubt, pentru a nu risca să fie atacat pe la spate.

Hotărăsc să intervin și, pentru a pune capăt luptei, îl înșfac de guler pe atacator. Acesta se răsucește spre mine cu ceea ce eu credeam a fi ultimele sale puteri și încearcă să-mi aplice cîteva lovituri în plex ; zadarnic de altfel căci, cu ușurință și îndemînare, reușesc să le devlez ; spre coaste.

Îl privesc țintă și îi spun :

— Nu vă este rușine să atacați niște oameni pașnici, care au străbătut nesfîrșitul ocean al cosmosului pentru a dura punți între civilizații, pentru a așeza o cărămidă la edificiul marii comunități galactice ? ! Iar voi ? Mîna noastră întinsă prietenește o răsplătiți cu amenințări și violență ? Încă o dată, rușine !

Războinicul nu-mi răspunde decît printr-un sforăit gros căci, am uitat să vă spun, înainte de a începe scurtul discurs am avut prevederea să-i împușc un cartuș soporific într-o zonă anatomică rămasă neprotejată de zale, pentru a permite poziția călare.

Am hotărît să nu mai întîrziem prin acele locuri și ne-am îndreptat numaidecît spre bază. Se apropia termenul fixat pentru a prezenta rezultatele investigațiilor și noi nu ajunsesem încă la nici o concluzie așa că, odată sosiți, am decis să luăm măsuri radicale pentru a scăpa de hoardă.

Zis și făcut. Am pregătit un mic aparat individual de zbor (rucsac zburător), l-am echipat cu un dispozitiv de teleghidare și cu un megafon. Am acoperit totul cu o husă albă, lungă. Am făcut și o repetiție. Fantoma noastră plutea la cîțiva metri deasupra solului, fluturîndu-și faldurile albe și emițînd sunetele înfiorătoare pe care le scotea Victor în fața microfonului. Oaspeții puteau sosi.

...Stratagema nu era nouă. Chiar noi o mai aplicasem odată, cînd trebuia să studiem niște manuscrise vechi și, cu toate că lucram doar noaptea, stăpînul locurilor (care suferea de insomnii) intrase la bănuieli și ne întrerupea mereu cu incursiunile sale. Cum treaba se petrecea într-un vechi castel scoțian, ideea a venit de la sine. Am „echipat" fantoma și în prima noapte am trimis-o în întîmpinarea bătrînului senior, cerîndu-i acestuia ca, de la apusul pînă la răsăritul soarelui, castelul să rămînă numai al stafiilor. Din nefericire, bătrînul nu prea credea în stafii, deși i-ar fi fost rușine s-o recunoască, așa că puse mîna pe o pușcă de vînătoare și slobozi două încărcături spre prețioasele noastre aparate. A trebuit să conectăm rezerva energetică păstrată pentru cazuri excepționale, să creăm un cîmp de protecție care să devieze alicele și să lansăm apoi o descărcare calorică dirijată, care a topit țeava puștii. Se pare că aceste ultime argumente l-au convins în sfîrșit pe bătrînul scoțian, căci a doua zi și-a făcut bagajele și a plecat într-o lungă călătorie prin Europa.

...Iată că la orizont se zărește colbul ridicat de goana călăreților ce se apropie. Efectul apariției în fulguri albe depășește așteptările. Panica e de nedescris. Dezorientată, întreaga hoardă se strînge în jurul marelui han. Din han ies doi individi purtînd uniformele ECST : eu și Victor.

— Nu vă temeți, bravi războinici ! Duhul alb al pustiei este neputincios în fața noastră, iar noi sîntem prietenii voștri ! Priviți !

Între timp, eu dirijez fantoma care „se prăbușește" (cam tare) la pămînt, cu un ultim vaiet. Războinicii izbucnesc în chiote de bucurie.

A urmat o petrecere pe cinste, întreruptă doar de un mic incident : Cînd s-a înserat, am vrut să aprind luminile și, din neatenție, am pornit și fantoma care a început să miște iar, spre groaza musafirilor noștri. Mi-am reparat imediat greșeala închizînd comutatorul și explicînd că, la apusul soarelui, sufletul blestemat și-a părăsit învelișul și a coborît în iad.

Hoarda nu ne-a mai deranjat de atunci. Azi, cînd misiunea noastră pe Talpa 5 la sfîrșit, aproape că regret. Ne pregătim de plecare. Victor raportează Centrului despre soluționarea enigmei deșertului de sare.

Analiza complexă a eșantioanelor prelevate a demonstrat că aceasta fusese produsă în anul 2435 de firma „Sare pentru toți". Același lucru l-am putut constata mult mai simplu, citind marca imprimată pe ambalajele de polietilenă pe care le-am descoperit în deșert. Sarea fusese destinată să acopere necesitățile de protocol ale ECST, regulamentul prevăzînd ca, la contactele cu alte civilizații, ambasadorii acestora să fie întîmpinați cu pîine și sare. Aceasta era cota de sare pentru 200 000 de ani și 3 500 sisteme solare. Printr-o eroare de distribuire, întreaga cantitate ajunsese pe Talpa 5. Nici pînă în ziua de azi nu se știe ce s-a întîmplat cu pîinea.

— „Misiunea a fost îndeplinită. Un raport detaliat va fi înaintat la întoarcerea pe Terra. Peste trei ore părăsim planeta".

Sînt scurtele momente de relaxare cînd ecourile acțiunii abia sfîrșite încep să se stingă iar grijii pentru cea care va urma nu ne încearcă încă. Ne simțim apropiați, nu mai sîntem șef și subaltern ci doi camarazi în luptă cu Necunoscutul...

Victor se pregătește să încheie :

— „...În final menționez că locotenentul Bară a pierdut degravitorul aflat în dotarea sa..."

Sar ca ars :

— Păi... Dar... Stai o clipă, stai o clipă... Cum adică, *l-am pierdut ? ! !* Doar știi că...

— „În timpul misiunii nu s-au întîmplat alte evenimente deosebite. Terminat".

ABLAȚIE : *geologie* : transport (TIR) al minereurilor rezultate din dezagregarea rocilor prin spălarea lor cu ape freatice sau de suprafață. Descoperirea ablației fluviale a minereurilor aurifere extrem de căutate și masiv tezaurizate de toate societățile succesive terestre, fenomen dealtfel încă neelucidat și care ținea probabil de psihologia de grup, a generat un puternic val de criminalitate în zona vestică a continentului nord-american. Doar epuizarea depunerilor a salvat civilizația.

navigație : scăderea masei unui aisberg prin topire la întâlnirea unui curent oceanic (Golf-Stream) sau a unei mase de aer (Föhn, Bang Sonic) mai calde ori prin desprinderea naturală sau artificială a unor ghețari mai mici. Cea mai cunoscută ablație declanșată artificial de impactul transatlanticului „Titanic" echipajul confundînd orgolios nava cu spărgătorul de gheață atomic „V. I. Lenin", aflat încă în stadiu de proiect.

medicină : îndepărtarea definitivă din organism în scop diagnostic („ce-i în mină nu-i minciună"), terapeutic („de urgență") sau experimental („cunoaște-te pe tine însuți") a unei părți de țesut, organ sau membru, sau chiar îndepărtarea totală a unei unități funcționale. Exemplu- ablația de splină, de pulmon, de rinichi etc. Referitor la creier nu s-au găsit încă explicații satisfăcătoare la scopul trepanațiilor craniene din pliocen. Cercetările continuă. Sinonime : exereză, extirpare.

astronautică : fenomen fizic prin care un corp ce străbate cu viteze ridicate atmosfera unei planete pierde din substanța părții sale anterioare ca urmare a încălzirii aerodinamice, pînă la incandescență și sublimare. Corpurile artificiale terestre au fost de aceea dotate cu scuturi ablative de protecție ce aveau capacitatea atît de preluare cît și de disipare a energiei de frecare. Pe scuturile ablative erau purtați spre Stinca Tarpeiană instructorii de zbor care prin incompleta lor pregătire compromiteau mai mult de trei misiuni.

ARMSTRONG, N. L. n. 1925 — astronaut și muzician american, născut la Wapakoneta. Copilăria și-a petrecut-o descărcînd cărbuni și cîntînd ocazional free-jazz cu formațiile de copii din New-Orleans. A stat un timp și la o casă de corecție deoarece într-o noapte de Anul Nou a tras cu pistolul, lucru interzis pentru un negru. Se înscrie la Universitatea Purdue, unde în timpul liber învață să cînte la trompetă. În anii terminali își înființează formațiile Hot Cvintet și Hot Septet. Absolvă instituția licențiat în științe tehnice aeronautice. Zboară în secret pe X-1 și X-15, la înălțimea de 60 km, cu 6 500 km/oră, lucru care nu-i folosește la nimic. Pe un paraglider aflat în prima deplasare experimentală, compune piesa de renume internațional „Hello Dolly". Soția sa, pianistă, îl ambiționează : „Ești prea mare pentru o echipă așa de mică". Intră în N.A.S.A., fiind cooptat ca rezervă în misiunile Gemini 5, Gemini 11 și Apollo 8. Participă la misiunile Gemini 6 (pilot-comandant) și Apollo 11 (expert în acustica decolării), fiind primul om care-și pune membrul inferior pe satelitul natural al Pămîntului, moment marcat de declarația : „un pas mic pentru om, un pas uriaș pentru omenire", urmată de intonarea la trompeta electrică a șlagărului „What a wonderful world". Milioanele de telespectatori care urmăreau în direct aselenizarea plîngeau unii pe umerii altora de emoție. Reîntors, este angajat profesor la Universitatea din Cincinatti, unde își înființează formația de turneu „All Stars" cu care cutreieră lumea. Celebru pentru genialele sale improvizații jazz-istice la mare înălțime, unele pline de umor. Peste jumătate de secol, piesele-armostrong vor constitui surse de inspirație pentru toți muzicienii lumii, conștiința sa artistică și cosmogonică exemplară constituind o adevărată cotitură în cultura terestră. Ca o confirmare a meritelor sale multiple, primește 18 medalii și distincții metalice, este numit Doctor Honoris Causa a șapte universități. Membru al Academiei Franceze, căsătorit, trei urmași.

VOICU A. DAVID

FIȘE PENTRU UN DICȚIONAR DE TERMENI TERESTRI

PHILIP JOSÉ FARMER

NU SPĂLAȚI CARATELE

(Un paramit politropic)

Traducerea literală a termenului preluat din greaca veche ar fi „un mit orientat spre dincolo". Pentru mine și, sper, pentru cititor, un asemenea paramit e o formă amuzantă de terapie, simptom al unui proces al subconștientului, care îmi provoacă mîncărimi ce trebuie scărpinate (...). O altă definiție posibilă ar fi cea de monstru, născut cu multă bucurie, dar și cu oarecare surprindere, un ou cubic, ouat de o gîscă ce rîde pentru că o doare. „Nu spălați caratele" este rezultatul unei lecturi din Henry Miller,[...] unde am întîlnit pasajul „Diamantele se nasc uneori în timpul unor furtuni violente."

PHILIP JOSE FARMER

Bisturiul a incizat pielea, fierăstrăul a scrîșnit în calota craniană, împrăștiind pulbere cenușie de os. Cu pompa de desfundat chiuvete — chirurgul face economii la instrumente — este ridicată porțiunea trepanată, în timp ce doctorul Van Mesgeluk, cu obrazul acoperit de mască, orientează un jet de lumină în interiorul craniului. Invocîndu-l pe Hipocrat, pe Esculap și pe frații Mayo, el trage o înjurătură suculentă. Pacientul nu are o tumoare pe creier, ci un diamant.

Chirurgul mină a doua, Beinschneider, aruncă o privire în deschizătură, iar după el, asistentele medicale.

„Uluitor !" exclamă Van Mesgeluk. „Diamantul nu este brut, ci șlefuit !"

„Pare să fie un briliant cu 58 de fațete, de 127,1 carate" adaugă cu convingere Beinschneider, care avea un cumnat bijutier, dirijînd raza de lumină în sus și în jos și provocînd scînteieri stelare, urmate de umbre ce se fugăresc. „Desigur, este pe jumătate îngropat în creier, încît porțiunea inferioară poate să nu fie la fel. Dar chiar și așa ...".

„E căsătorit ?" întreabă o asistentă.

Van Mesgeluk își dă ochii peste cap. „Domnișoară Lustig, nu te gîndești decît la măritiș ?"

„Dar totul îmi sugerează numai clopote nupțiale, domnule doctor" replică ea, cambrîndu-și șoldurile.

„Excizăm excrescența ?" întreabă Beinschneider.

„E malignă", răspunse Van Mesgeluk. „Bineînțeles că o scoatem", adaugă el, începînd să fandeze și să pareze cu o pricepere ce stîrnește țipete de admirație și aplauze ale asistentelor, obligîndu-l chiar și pe Beinschneider să mormăie, nu fără gelozie, un „Bravo !".

În momentul cînd începe să insereze pensa, Van Mesgeluk o retrage brusc la vederea unui fulger ce țîșnește din cavitatea craniană, urmat de un tunet de mică amploare, dar bine conturat sonor.

„Se pare că vine ploaia", spune Beinschneider. „Un cumnat de-al meu este meteorolog".

„Nici vorbă. E un fulger caloric", îi răspunde Van Mesgeluk.

„Cu tunete ?" întreabă Beinschneider, privind diamantul cu o patimă pentru care soția sa ar fi în stare să ofere diamante, și întrebîndu-se, în timp ce pielea capului i se răcește, iar glandele salivare își dublează producția : „Al cui este diamantul ? Al pacientului ? Niciodată. În spital, pacienții n-au nici un drept. Al găsitorului ? Sau trebuie predat Ministerului de Finanțe ?"

„Fenomenul acesta este cu totul improbabil din punct de vedere matematic", zice el, adăugînd : „Ce spun legile californiene în legătură cu drepturile de exploatare a resurselor minerale într-un astfel de caz ?"

„Doar n-ai de gînd să pretinzi că diamantul este al tău", se răstește Van Mesgeluk. „Pacientul e o ființă umană, nu o fișie de teren". În deschizătura craniului țîșnesc alb alte fulgere, în timp ce tunetul se rostogolește ca o bilă de popice.

„Spuneam eu că nu-i fulger caloric", mîrîie Van Mesgeluk, în timp ce Beinschneider rămîne cu gura căscată.

„Nu-i de mirare că au sărit siguranțele de la electroencefalograf în timpul diagnosticării", continuă Van Mesgeluk. „Trebuie să fie cîteva mii de volți, dacă nu chiar o sută de mii, pulsînd acolo, și totuși, nu simt căldură. Oare creierul absoarbe căldura ?"

„N-ar fi trebuit să o dați afară pe asistenta de la electroencefalograf cînd au ars siguranțele", murmură Beinschneider. „În definitiv, n-a fost vina ei".

„Și cînd te gîndești că în ziua următoare s-a aruncat pe fereastră", adaugă cu reproș asistenta Lustig. „Am plîns ca un robinet stricat la înmormîntare și aproape m-am logodit cu dricarul", continuă ea, mișcînd din șolduri.

„Remarcabil fenomen", își amintește Van Mesgeluk, „toate oasele îi erau frînte, dar pielea îi rămăsese intactă".

„A fost un suflet de om, nu un fenomen", zice Beinschneider.

„Ai dreptate, dar nu era normală", îi răspunde Van Mesgeluk. „Mi-a fost pacientă și știu totul despre ea. Închipuie-ți, avea treizeci și trei de ani și nu avusese nici o menstruație în ultimii zece ani !"

„Din cauza aparatului anticoncepțional intrauterin", replică Beinschneider. „Era înfundat cu praf și, pe deasupra, praful era radioactiv. Toate experiențele astea nucleare ..."

„Chiar așa", zice chirurgul șef, „motiv suficient pentru nevroză. Nu uita că eu i-am făcut autopsia. M-a durut inima cînd a trebuit să incizez pielea aceea albă ca marmura de Carrara. De fapt, mi-am și rupt bisturiul, încît a trebuit să chem un expert din Italia cu o daltă cu vîrf de diamant. Bineînțeles, am avut discuții în legătură cu cheltuielile de deplasare și asigurările au refuzat să-l plătească".

„Poate că și ea făcea un diamant", spune asistenta Lustig. „Toată energia și tensiunea nervoasă trebuie să se ducă undeva".

„M-am întrebat de multe ori de unde provenea radioactivitatea", continuă absent Van Mesgeluk, apoi, tăios, „Domnișoară Lustig, te rog să te concentrezi la ceea ce facem și să lași opiniile de specialitate superioriorilor dumitale".

Privește în deschizătură. Undeva, la orizont, între cerul calotei craniene și cenușiul creierului, țîșnesc fulgere.

„Poate ar trebui să chem un geolog. Beinschneider, te pricepi la electronică ?"

„Un cumnat de-al meu are o prăvălie de aparataj electric".

„Perfect. Cuplează un transformator la excrescență, ca să nu mai sară siguranțele"

„Încă o EEG ?" întreabă Beinschneider. „E cam greu să găsesc un transformator la ora asta, iar cumnatul meu, care locuiește în cealaltă parte a orașului, o să ceară suprapreț ca să deschidă magazinul".

„Fă-i, oricum, o înpămîntare", zice chirurgul șef, „și scăpăm în felul acesta de voltaj". Trebuie să excizăm ; cercetarea științifică poate să mai aștepte", adaugă el, punîndu-și încă două perechi de mănuși.

„Credeți că o să-i crească altul ? Nu arată rău deloc și cred că e un tip simpatic", intervine asistenta Lustig, sorbindu-i din ochi pe pacient.

„De unde naiba să știu ?" întreabă Van Mesgeluk. „Oi fi eu doctor, dar încă nu sînt Dumnezeu".

„Dumnezeu și mai cum ?" îi aruncă Beinschneider, ateu convins, în timp ce face înpămîntarea prin deschizătură, urmărind cum țîșnesc scîntei albastre.

Van Mesgeluk extrage diamantul cu pensa, după care asistenta Lustig îl ia și începe să-l clătească sub robinet.

„Să-l chemăm pe cumnatul tău", zice Van Mesgeluk, „vreau să spun, pe bijutier".

„Acum e la Amsterdam, dar pot să-l sun. Să știi, însă, că o să ne ceară cotă parte".

„Dar nu are nici măcar studii de specialitate !" răbufnește Van Mesgeluk. „Cheamă-l, totuși. Crezi că știe ceva despre drepturile de exploatare a minereurilor ?"

„Nu prea. Și nici nu cred că o să vină. De fapt, afacerile cu bijuterii sînt o simplă fațadă ; adevărata lui sursă de venituri este introducerea prin contrabandă în Statele Unite a bomboanelor cu LSD, trase în ciocolată".

„Și asta numește el etică ?"

„Ciocolata este olandeză și e de cea mai bună calitate", îi răspunde Beinschneider sec.

„Păcat. Cred că voi acoperi trepanația cu o placă de plastic transparent, prin care să putem urmări eventuala apariție a unei noi creșteri".

„Credeți că e de natură psihosomatică ?"

„Bineînțeles. Ca toate celelalte, inclusiv impulsul sexual. Întreab-o pe domnișoara Lustig".

Pacientul își deschide ochii.

„Am visat un escroc bătrîn, cu barbă albă", zise el.

„Imagine arhetipală tipică", îi lămurește Van Mesgeluk, „simbol al subconștientului. O avertizare".

„Îl chema Platon", continuă pacientul, „fiu nelegitim al lui Socrate. Bătrînul Platon ieșea clătinîndu-se dintr-o peșteră întunecoasă, în fundul căreia străluceа o lumină. În mînă ținea un diamant uriaș. Unghiile îi erau rupte și murdare. Deodată, a strigat : „Idealul este fizic ! Universalul constă din concretul specific. De fapt, din carbon. Eureka ! Sînt bogat. O să cumpăr toată Atena și o să-mi investesc banii în blocuri de locuințe, în bazine carbonifere și în sistemul american de sateliți COMSAT. La dracu' cu raționea ! țipa bătrînul. Toate sînt ale mele ! ..."

„Ați avea ceva împotrivă să visați puțin cu regele Midas ?" zice Van Mesgeluk.

Asistenta Lustig începe să țipe. În locul diamantului, în palmă îi sclipește, udă, o masă de țesut organic cenușiu.

„Apa a transformat diamantul în tumoare !"

„Beinschneider, anulează convorbirea cu Amsterdamul".

„Poate o să-i crească altul", opinează Beinschneider, în timp ce asistenta Lustig se întoarce furioasă spre pacient, strigînd :

„Să-ți iei adio de la logodnă !"

„Oricine ai fi", îi răspunde acesta, „nu cred că m-ai iubit pentru mine însumi și mă bucur că ți-ai revizuit părerea. Deși, pe moment sînt singur. Încă nu sînt divorțat și am destule pe cap ca să n-am nevoie și de un proces pentru bigamie. Nevastă-mea a dispărut cu chirurgul spre o destinație necunoscută — n-am înțeles niciodată de ce — imediat după operația mea de hemoroizi".

Traducere de TUDOR BEȘUAN ■

„PARADOX" realizat de Dorin Davideanu, Györffy György și Viorel Marineasa, cu concursul cenaclului „H. G. WELLS".

Grafică de **Mircea Șipețan** (pag. 3, 5, 11), **Paul Sebastian Șipețan** (pag. 10) și **Traian Urdea** (pag. 7).